

Daginvulling kwetsbare groepen gemeente Venray

Een inventarisatie en advies

Daginvulling kwetsbare groepen gemeente Venray

Een inventarisatie en advies

mevrouw drs. W. Arts
mevrouw drs. A. Dorrestein

© 2010 PON, kennis in uitvoering

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON.

PON

Postbus 90123

5000 LA Tilburg

Telefoon: (013) 535 15 35

Fax: (013) 535 81 69

E-mail: info@hetpon.nl

Internet: www.hetpon.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Opdracht en doel	5
1.2	Randvoorwaarden advies	5
1.3	Vragen	6
1.4	Het begrip daginvulling	6
1.5	Kwetsbare mensen	6
1.6	Pakketmaatregel	7
1.7	Opzet rapportage	7
2	Het aanbod	8
2.1	Zorggroep Noord-Limburg	8
2.2	Dichterbij	9
2.3	Wauw speciaal voor jou	10
2.4	Mensana	11
2.5	GGZ Noord-Midden Limburg	12
2.6	Stichting Kunst Werk Plaats Venray	14
2.7	De zorgboerderijen	15
2.8	Vrijtijdsmakelaar	16
2.9	Iedereen kan sporten	17
2.10	MEE	18
2.11	Proteion Thuiszorg Noord-Limburg	19
2.12	Synthese	19
3	Bereik en knelpunten	21
3.1	Zorggroep Noord-Limburg	21
3.2	Dichterbij	21
3.3	Wauw speciaal voor jou	21
3.4	Mensana	21
3.5	GGZ Noord-Midden Limburg	22
3.6	Stichting Kunst Werk Plaats Venray	23
3.7	De zorgboerderijen	23
3.8	Vrijtijdsmakelaar	23
3.9	Iedereen kan sporten	24
3.10	MEE	24
3.11	Proteion Thuiszorg Noord-Limburg	25
3.12	Synthese	25
3.13	Specifieke wijken	26
3.14	Knelpunten	27
4	Oplossingen van instellingen	28
4.1	Deskundigheid waarborgen en samenwerking	28
4.2	Creatief, vrijwilligers en samenwerken	28
4.3	Samenwerking	28
4.4	Samenwerking en aansluiting doelgroep	29
4.5	Andere start met buurtgericht werken	29
4.6	Bijdrage Wmo	29
4.7	Aanpak op maat en buurtgericht aanbod benutten	29
4.8	Combinatie financiering en deskundigheid vrijwilligers	30

5	De vragen beantwoord	31
5.1	Buurten met kwetsbare mensen	31
5.2	Aanbod daginvulling	31
5.3	Witte vlekken	31
5.4	De gevolgen van de pakketmaatregel	32
5.5	Bereidheid tot samenwerking en bijdrage	33
5.6	Financiering van oplossingen	34
6	Het advies voor een ondersteunende daginvulling	35
6.1	Verandering in de zorg en de praktijk	35
6.2	Randvoorwaarden	36
6.3	Korte termijnadvies	36
6.4	Lange termijnadvies	37
6.5	Raadpleging	41
	Bijlage 1: Uitvoering opdracht	43
	Bijlage 2: Gesprekspartners	44

1 Inleiding

De laatste decennia is door de veranderende visie op mensen met een beperking het steeds gewoner geworden dat zij met de nodige ondersteuning zelfstandig in de wijk wonen. Eveneens is er het streven om mensen die ondersteuning nodig hebben dit zo lang mogelijk thuis te bieden. Dit betekent dat steeds meer mensen die kwetsbaar zijn in de wijk wonen. Ook zullen zij in meer of mindere mate voor hun eigen daginvulling moeten zorgen.

Tezamen met de veranderingen van de indicatiegronden voor vergoedingen uit de AWBZ, de zogenaamde pakketmaatregel, draagt dit eraan bij dat de daginvulling voor kwetsbare mensen zoals die nu door zorgaanbieders wordt vormgegeven op de tocht staat.

De gemeente verwacht dat de behoefte aan daginvulling toeneemt en dat deze niet langer meer op de oude wijze ingevuld kan worden. Ook voorziet zij dat hierdoor mensen vereenzamen en/of problematisch gedrag ontwikkelen. Zij vraagt zich af op welke wijze kwetsbare burgers in haar gemeente geactiveerd kunnen worden en er voor hen een zinvolle daginvulling mogelijk is.

De gemeente heeft een aantal organisaties, waaronder het PON, verzocht een offerte uit te brengen voor een advies over een aanpak hiervan. Na een aanbestedingsronde heeft zij de opdracht aan het PON gegund.

1.1 Opdracht en doel

De opdracht is een verkenning te maken van het aanbod dat er nu is voor daginvulling, van de mogelijke gaten die vallen en de witte vlekken die er in het aanbod voor daginvulling zijn. Ook dient er een advies gegeven te worden over mogelijke oplossingen.

Op basis van het voorstel over de aanpak van daginvulling voor kwetsbare burgers moet de gemeente een integraal beleid voor sociale activering kunnen ontwikkelen dat opgenomen wordt in haar bestedingsvoorstel Wmo 2008-2010.

1.2 Randvoorwaarden advies

De gemeente heeft aan het advies de volgende randvoorwaarden gesteld:

- 1 De daginvulling moet voor de doelgroep betaalbaar zijn.
- 2 Er moet in de aanpak van daginvulling creatief omgegaan worden met de regelingen en ontschotting van middelen en de combinaties van mogelijkheden moeten bezien worden.
- 3 De spelers die in de gemeente reeds actief zijn op het gebied van daginvulling dienen in de aanpak van daginvulling voor kwetsbare groepen onderling samen te werken.
- 4 In de aanpak moeten burgers uit de wijk meer betrokken worden bij de instellingen: een omgekeerde vermaatschappelijking.

1.3 Vragen

De gemeente Venray wil met dit onderzoek een antwoord krijgen op de volgende vragen:

- Waar wonen de meest kwetsbare mensen in Venray.
- Wat wordt er aan daginvulling geboden.
- Welke ideeën hebben de organisaties over de witte vlekken die er in de daginvulling of sociale activering zijn.
- Welke bijdrage willen en kunnen deze organisaties leveren aan oplossingen en in welke vorm.
- Op welke schaal zijn de organisaties bereid tot samenwerking.
- Hoe kunnen mogelijke oplossingen voor de witte vlekken gefinancierd worden;
- Welke (verdere) mogelijkheden zien de instellingen voor samenwerking en/of is de bereidheid hiertoe.
- Welke goede voorbeelden kent men.

1.4 Het begrip daginvulling

We spreken over daginvulling waarmee we ook sociale activering bedoelen. Wat verstaan wij hieronder?

Sociale activering is een vorm van participatiebevordering die gericht is op het vergroten van het potentieel van mensen zelf. De aanwezige kwaliteiten en mogelijkheden van mensen worden vergroot en zichtbaar gemaakt, ook om het sociaal kapitaal van de doelgroep beter te benutten. Het doel is om sociale uitsluiting terug te dringen en de participatie van mensen op verschillende terreinen te bevorderen. Over het algemeen onderscheidt men sociale activering in economische activering en maatschappelijke activering. Economische activering is gericht op arbeidsparticipatie door toeleiding en bemiddeling naar werk. Deze activering valt buiten de opdracht van gemeente Venray.

Maatschappelijke activering is gericht op het ondernemen van maatschappelijk zinvolle activiteiten om sociaal isolement te doorbreken. Wij voegen hieraan toe dat deze ook voor de persoon zelf zinvol moeten zijn. In ons onderzoek gaat het om deze vorm van sociale activering.

Om verwarring met economische participatie te voorkomen spreken we in ons onderzoek van daginvulling.

Onder daginvulling valt geïndiceerde dagbesteding, zoals dagopvang en dagverzorging. Ook vrijetijdsbesteding valt onder daginvulling, zoals sporten, hobby's, cursussen, en vrijwilligerswerk.

Zorgaanbieders spreken vooral over dagbesteding en derhalve zal in ons rapport ook deze term gebruikt worden.

1.5 Kwetsbare mensen

In ons onderzoek richten we ons op daginvulling voor kwetsbare mensen. We denken hierbij al snel aan mensen met een beperking, zoals een verstandelijke, meervoudige, of een zintuiglijke beperking. Mensen met gedragsproblemen, met een psychiatrische problematiek. Maar ook denken we aan mensen met ouderdomsverschijnselen, of met een psychogeriatrische problematiek, of aan mensen met een chronische ziekte.

Kwetsbare mensen kunnen ook mensen zijn die niet de sociale vaardigheden hebben (ontwikkeld) om voor hen zinvolle contacten aan te gaan of op te bouwen.

1.6 Pakketmaatregel

De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten is bijgesteld en aangescherpt door het ministerie van VWS. De mogelijkheid om via de AWBZ huishoudelijke hulp te krijgen is met ingang van januari 2007 uit deze wet gehaald. In de loop van 2008 zijn de indicatiegronden voor de functies ondersteunende begeleiding en activerende begeleiding verscherpt. Voor de functie begeleiding is op vier terreinen geen AWBZ-indicatie meer mogelijk. Het gaat om persoonlijke verzorging, huishoudelijke verzorging, maatschappelijke participatie en psychisch welbevinden. Ook is de participatiedoelstelling uit de wet geschrapt. Dit betekent dat vergoeding uit de AWBZ voor begeleiding bij participatie activiteiten niet meer mogelijk is. Deze veranderingen krijgen op 1 januari 2010 definitief hun beslag.

Het ministerie van VWS schrijft in zijn brief van 16 september 2008: *Het kabinet kiest ervoor om zowel het pgb als de zorg in natura te behouden maar de functie begeleiding om te vormen tot een aanspraak die bedoeld is voor mensen die zonder deze functie een grote kans op ongewenste intramuralisering of verwaarlozing hebben. Daar wordt wel aan toegevoegd: Om vast te stellen wie straks nog recht heeft op AWBZ-begeleiding is de soort beperkingen en de ernst ervan leidend en heb ik bewust gekozen geen onderscheid te maken naar doelgroep. (..) Mensen met lichte beperkingen acht ik in beginsel in staat zelf verantwoordelijkheid te dragen voor het invullen van de activiteiten die momenteel onder de AWBZ-aanspraak begeleiding vallen.*

Alleen als mensen te maken hebben met matige tot zware beperkingen is er straks nog sprake van een collectieve AWBZ-verantwoordelijkheid voor begeleiding. Begeleiding kan voor deze groep het verschil betekenen tussen thuis blijven wonen of opgenomen worden in een instelling. Aldus de staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport, mevrouw J. Bussemaker.

1.7 Opzet rapportage

In het volgende hoofdstuk beschrijven we de activiteiten die de verschillende zorgaanbieders in de gemeente Venray op het terrein van daginvulling voor kwetsbare groepen uitvoeren. In hoofdstuk drie gaan we in op de gevolgen die organisaties zien voor hun doelgroep en de organisatie als het gaat om de pakketmaatregel. Zijn er ook witte vlekken in het aanbod van daginvulling te zien? Wie bereiken organisaties moeilijk, op wie sluit hun aanbod niet of onvoldoende aan?

In hoofdstuk vier komen de mogelijke oplossingen die de organisaties zien aan de orde, waarna we de onderzoeksvragen in hoofdstuk vijf beantwoorden. In hoofdstuk zes formuleren we ons advies voor een ondersteunende daginvulling aan kwetsbare groepen.

In de bijlage beschrijven we onze werkwijze en benoemen we de organisaties en mensen die we in het kader van de opdracht hebben benaderd.

2 Het aanbod

In dit hoofdstuk beschrijven we het aanbod van de organisaties die daginvulling bieden. We geven daarbij ook aan, indien dit mogelijk is, uit welke delen van de gemeente Venray hun cliënten vooral komen.

De organisaties met wie we hebben gesproken zijn in samenspraak met de gemeente bepaald. Het gaat om diverse zorginstellingen werkzaam voor specifieke doelgroepen, een welzijnsinstelling, een thuiszorgorganisatie en de organisatie MEE.

2.1 Zorggroep Noord-Limburg

Zorggroep Noord-Limburg biedt vele zorgdiensten, zoals Groene Kruis Zorg aan Huis, zorg in de zorgcentra (verpleeghuizen, verzorgingshuizen, woonzorgcomplexen en een reactiveringscentrum) en zorg van de Groene Kruisdiensten. Onder deze laatste vallen: kraamzorg, jeugdgezondheidszorg, voeding en dieet, pluspakket en de thuiszorgwinkels.

Locatie cliënten

De cliënten die gebruikmaken van de dagbesteding die Zorggroep Noord-Limburg biedt zijn oudere mensen. Zij komen uit Venray en uit alle (kerk)dorpen van Venray en delen van Meerlo Wanssum.

Aanbod daginvulling

Zorggroep Noord-Limburg biedt dagverzorging aan oudere mensen met een indicatie voor ondersteunende begeleiding. Dit wordt verzorgd in De Tol, onderdeel van Het Ambachtkwartier in Venray.

Verder kunnen mensen met een indicatie ook kiezen voor twee zorgboerderijen waar Zorggroep Noord-Limburg een samenwerkingsverband mee heeft. Een zorgboerderij in Oirlo en een zorgboerderij in Overloon.

De Zorggroep biedt in De Toever, het ontmoetingscentrum van het verzorgingshuis Het Schuttersveld, ook dagbesteding voor mensen met een indicatie voor ondersteunende begeleiding die een psycho-geriatrische aandoening hebben. Zij sluiten hier dan aan bij de bewoners van het verzorgingshuis Het Schuttersveld die op grond van hun psycho-geriatrische problematiek een aantal dagen per week in groepsverband begeleiding krijgen.

De welzijnsactiviteiten in het verpleeghuis Beukenrode en verzorgingshuis Het Schuttersveld staan niet of nauwelijks open voor zelfstandig wonende mensen. De bezetting activiteitenbegeleiding, die ondersteund wordt met veel vrijwilligers, laat een uitbreiding van activiteiten en een toename van deelnemers aan de activiteiten niet toe.

In de dagverzorging van De Tol en op de twee zorgboerderijen worden vijf dagen per week activiteiten aangeboden die afhankelijk zijn van de seizoenen en van de vraag van de bezoekers. Als voorbeeld van activiteiten worden de volgende genoemd: bewegen voor ouderen, creatieve werkvormen, schilderen, tekenen, knutselen, bloemschikken, zingen en muziek, de krant lezen en bespreken, geheugentraining, koken, bakken et cetera.

Voor de zorgboerderijen geldt dat de activiteiten over het algemeen een relatie hebben met het boerenleven.

Mensen die onder de noemer dagopvang of ondersteunende begeleiding deelnemen aan de dagbestedingactiviteiten, worden opgehaald door een taxi of komen op eigen gelegenheid.

Naast het eigen aanbod heeft Zorggroep Noord-Limburg in samenwerking met welzijnsorganisatie Synthese, de ouderenbond KBO en de gemeente Horst aan de Maas, het project *Beleef de Dag* opgezet. Het is een samenwerkingsproject op het gebied van welzijn en dagbesteding. Het doel van dit project is om ouderen, ook ouderen die in een verzorgings- of verpleeghuis wonen, deel te laten nemen aan het verenigingsleven in de samenleving. De website www.beleefdedag.nl laat een lijst aan activiteiten voor ouderen in de gemeente Horst aan de Maas zien. Ook is vermeld waar en wanneer deze plaatsvinden. Een dergelijk overzicht ontbreekt voor de gemeente Venray.

2.2 Dichterbij

Dichterbij is een organisatie voor dienstverlening aan mensen met een verstandelijke beperking. De organisatie Dichterbij is ontstaan uit een fusie van De Wendel, een gezinsvervangend tehuis in de regio Venray, en Vizier, een intramuraal instelling voor mensen met een verstandelijke beperking.

Dichterbij heeft zo'n 35 vrijwilligers. Wanneer een bewoner iemand voor ondersteuning of begeleiding nodig heeft, wordt nagegaan welke vrijwilliger hierbij past. Het kan gaan om begeleiding bij het zwemmen of het bowlen, of dat de cliënt iemand zoekt om met iemand spelletjes mee te doen, of te fietsen. Van alles is mogelijk.

Er zijn drie vrijwilligersteams in Venray: team Noorderhof, team Landweert en team Latterijen.

Locatie cliënten

De afgelopen tien jaar zijn ongeveer 85 mensen kleinschaliger gaan wonen. Sommige cliënten wonen alleen, anderen wonen met meerderen. Dit kan tot maximaal 6 personen zijn.

In de gemeente Venray krijgen ongeveer 82 tot 90 mensen 24-uursondersteuning van de organisatie Dichterbij. Zij wonen in appartementen die in verschillende wijken van Venray liggen. Dichterbij huurt de woningen en doet dit in het doorsnee huursegment. Bij de keuze van de huurwoningen wordt gekeken of er faciliteiten in de buurt liggen en de buurt sociaal niet te kwetsbaar is. Om deze reden huren zij geen woningen in de wijken Brukske en Landweert.

Dichterbij biedt aan zo'n 25 mensen in de gemeente Venray ambulante ondersteuning. Het gaat om 1 à 2 uur zorg in de week. Voor de hele regio Noord-Midden Limburg betreft het tussen de 60 en 70 mensen.

Aanbod daginvulling

In de tijd dat de organisatie De Wendel bestond is de Stichting Bekkershof opgericht om vrijetijdsactiviteiten te organiseren voor cliënten. Deze stichting werd door MEE, de provincie en de gemeente van financiële middelen voorzien. In die tijd zijn aparte functies voor vrijetijdsbesteding gecreëerd. Toen de financiering wegviel is deze stichting opgeheven. Er werd aansluiting gezocht bij de reguliere vrijetijdsactiviteiten.

Tegenwoordig biedt de organisatie Dichterbij meerdere vormen van dagbesteding. Voor de wat vrijblijvende vormen van dagbesteding maken verschillende mensen gebruik van de dagbesteding bij de GGZ-NML in Venray, in het Vincentiushuis. Zij doen dit voor enkele dagdelen per week.

De meeste mensen bezoeken de NLW bedrijven (sociale werkvoorziening).

Voor enkele thuiszitters worden dagdelen dagbesteding geregeld door individueel te zoeken naar aansluiting bij bedrijven, winkels, zorginstellingen en scholen. Zij verrichten hier werkzaamheden waaraan ze plezier beleven.

Georganiseerde onbetaalde arbeidsactiviteiten voor mensen met een verstandelijke beperking ontbreken in de gemeente Venray. Ze zijn allemaal gelegen in de omgeving Horst, Venlo en Helden. Het gaat om: een houterij, groenvoorziening, bakkerij, catering, drukkerij enzovoort.

Daarom probeert Dichterbij in het wijkcentrum Veltum, dat verder ontwikkeld wordt, in samenspraak met Zorggroep Noord-Limburg arbeidsmatige activiteiten voor mensen met een verstandelijke beperking te realiseren. Er wordt hier een Grand Café gerealiseerd en een dagvoorziening voor de ouderen die in de 40 appartementen van dit gebouw wonen.

Verder is er voor cliënten van Dichterbij ook dagbesteding op zorgboerderij De Moostdijk in Ysselsteyn.

In Het Ambachtkwartier zit de ontmoetingsruimte De Tol dat in handen is van de Zorggroep. Dichterbij heeft hier voor twee cliënten plaatsen gereserveerd voor dagvoorziening. Daar wordt op dit moment nog geen gebruik van gemaakt.

2.3 Wauw speciaal voor jou

Een kleine organisatie met een bijzonder aanbod in de gemeente Venray is *Wauw speciaal voor jou*.

Wauw is een activiteitenorganisatie die gevestigd is in het buurtcentrum 't Nipperke in Venray. Ze biedt vrijetijdsactiviteiten voor kinderen en jongeren die een bijzondere hulpvraag hebben. Het zijn kinderen en jongeren met een beperking, die van allerlei aard kan zijn, zoals verstandelijk, lichamelijk, een leerachterstand, een ziekte, et cetera.

Wauw biedt ook thema bijeenkomsten: zoals *doe raar met je haar*, *Halloween*, muziek/dansmiddag.

Het doel van deze vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren is dat zij leuk bezig kunnen zijn, maar daarin zijn de medewerkers met de kinderen en jongeren ook gericht op ontwikkeling, leren keuzen maken, leren contact maken met leeftijdgenoten en het ontwikkelen van sociale vaardigheden.

Een ander doel van deze organisatie is om ouders een moment te ontlasten van de zorg voor hun kind.

Daarbij bevordert Wauw de integratie van deze kinderen met de rest van de mensen die leven en wonen in Venray, omdat het vrijetijdsbesteding geeft in hun leef/woonomgeving.

Wauw wil een grotere groep kinderen en ook jongeren bereiken. Nu komen de kinderen van de ouders die het kunnen betalen. Ook kinderen van ouders die het niet kunnen betalen zouden van Wauw gebruik moeten kunnen maken.

2.4 Mensana

Het Regionaal Instituut voor Begeleid Beschermd Wonen, het RIBW, was tot 2002 onderdeel van het grote instituut GGZ-Noord Midden Limburg. In 2002 is het begeleid beschermd wonen onder een eigen organisatie gaan werken en heeft de naam Mensana gekregen.

Mensana biedt begeleiding aan mensen met een psychiatrische of een psychosociale problematiek. Dit is begeleiding op alle levensterreinen, zoals persoonlijke verzorging, financiën, hygiëne, huis schoonhouden, vrijetijdsbesteding. Het doel is mensen te helpen zo zelfstandig mogelijk deel uit te maken van de samenleving. De begeleiding heeft als visie, naast versterking van de mogelijkheden van de cliënt, om mensen met een psychiatrische of een psychosociale problematiek te helpen in de samenleving gebruik te maken van voorzieningen waar ook andere burgers gebruik van maken, zoals gezondheidszorg, welzijnswerk, educatie, vrijetijdsbesteding. Met andere woorden proberen verbijzondering te voorkomen. Mensana geeft aan als thema wijkgericht werken te hebben.

De cliënten van Mensana zijn wat hun woonsituatie betreft te onderscheiden in cliënten die begeleid beschermd wonen in een woning die Mensana huurt, en cliënten bij wie de woonsituatie los van Mensana staat.

Cliënten die begeleid beschermd wonen kunnen gehuisvest zijn in een groeps-woning, maar ook in een eenpersoonswoning.

De cliënten die buiten het begeleid beschermd wonen vallen, hebben een eigen woning, in huur of in eigendom, of zijn inwonend.

Locatie cliënten

Bij benadering wonen in de gemeente Venray zo'n 72 cliënten van Mensana onder beschermd begeleid wonen. Zij wonen vooral in de wijk Brukske. Maar ook in Landweert, Veltum, Centrum (buurt Desselke) heeft Mensana woningen.

Aanbod daginvulling

Mensana ontwikkelt een aanbod dagbesteding, omdat uit hun cliëntonderzoek van 2007 drie belangrijke zaken naar voren kwamen.

Als eerste gaf een deel van hun cliënten aan behoefte te hebben aan dagbesteding die op hun 'groep' is gericht. Ze voelen dat ze in het aanbod van de reguliere sector (buurthuis, sportvereniging et cetera) de aansluiting missen met andere mensen die hieraan deelnemen. Dit geeft eenzaamheidsgevoelens en tast ook het zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde aan.

Een tweede uitkomst was dat deelname aan activiteiten geld kost en hun cliënten vaak in een slechte financiële positie verkeren. Zij kunnen het geld niet missen.

Als derde gaven cliënten aan zich niet thuis te voelen in de Kunstwerkplaats, een werkplaats waar mensen met een psychiatrische problematiek ruimte kunnen geven aan hun artistieke kwaliteiten.

Om bovengenoemde redenen is door Mensana het voormalig restaurant *Reden* opgekocht en omgebouwd tot een inloop/ontmoetingsplek en activiteitencentrum. Het restaurant ligt in het Centrum van Venray.

Men wil hier ook arbeidsmatige activiteiten realiseren, zoals een wasserette, schildersploeg, fietsenmakerij, tuinploeg, klussenploeg, catering. En verder wil Mensana een fotoclub opzetten.

Het restaurant blijft zijn functie behouden en moet als ontmoetingsplek ook toegankelijk zijn voor andere burgers.

Daarnaast is er een club van mensen die zich niet thuis voelen bij de Kunstwerkplaats. Zij zouden een kunstenaarscollectief kunnen vormen dat ook als zodanig naar buiten treedt.

Verder heeft Mensana al lange tijd een bijzondere computerspelclub, zoals ze het zelf zeggen, *voor nerds*. Het is door een cliënt opgezet en wordt nog steeds door hem geleid.

Men wil voor jongeren meer activiteiten ontwikkelen en ook arbeidsmatige, zinvolle, activiteiten inbouwen.

Verder is Mensana betrokken bij het opzetten van wijkcentrum Veltum.

2.5 GGZ Noord-Midden Limburg

GGZ-NML biedt hulp aan mensen met psychische en aan mensen met psychiatrische problemen. Dit kan ambulant zijn, kortdurend en langdurend. Ook is intramurale, c.q. klinische, behandeling mogelijk. De organisatie richt zich op mensen in de leeftijd van 18 jaar en ouder.

De cliënten die langdurig zorgafhankelijk zijn en buiten de instelling wonen, worden ambulant gevolgd. Sinds 2007 wordt er gewerkt met FACT teams. Deze teams ondersteunen cliënten die zelfstandig wonen maar langdurig zorgafhankelijk zijn. Dit concept is in Amerika ontwikkeld als ACT, Assertive Community Treatment Team, om herhaalde opname van cliënten te voorkomen. In Nederland is hier de letter F voorgeplaatst dat staat voor Functie.

In het FACT team worden dagelijks de cliënten besproken en besloten of voor die dag ondersteuning noodzakelijk is.

Voor de cliënten die langdurig zorgafhankelijk zijn en in één van de kerkdorpen van Venray wonen, zijn er de LAS teams. Dit team bestaat uit een aantal casemanagers en 1 sociaal psychiatrisch verpleegkundige.

GGZ-NML kent zo'n 140 vrijwilligers die allerlei dingen doen.

Geschiedenis

De geestelijke gezondheidszorg was in het verleden onderscheiden in drie gebieden. Als eerste was dit de ambulante, of de extramurale, hulp. Hieronder viel de RIAGG, de vrijgevestigde hulpverleners en het Centrum voor Alcohol en Drugsverslaving, het CAD. Het tweede gebied, de semimurale hulp, bestond uit beschermd wonen, het RIBW, en uit dagbehandeling en het dagbestedingaanbod van het dagactiviteitencentrum, het DAC.

Het derde gebied betrof de intramurale hulp. Dit was een behandeling in een intramurale setting, zoals Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis (APZ), Psychiatrische Afdeling Algemeen Ziekenhuis (PAAZ), verslavingskliniek en een herstellingsoord. In Noord en Midden Limburg hebben fusies plaatsgevonden tussen organisaties van deze hulpverleningsgebieden. Vrijwel alle gespecialiseerde vormen van geestelijke gezondheidszorg worden nu geleverd door de GGZ-Noord Midden Limburg, waarin tenminste de Stichting Zorgcircuits, het Vincent van Gogh Instituut en het Centrum voor Alcohol en Drugsverslaving (CAD) zijn opgegaan.

Van oudsher heeft de psychiatrische instelling, het Vincent van Gogh Instituut, een belangrijke plaats gehad in de gemeente Venray, zowel in de beleving van mensen, als fysiek door haar omvangrijke gebouwen en de parken, bekend als het Servaasterrein en het Annaterrein.

In het hulpverleningsaanbod nam deze organisatie dan ook een centrale plaats in. Opvallend is dat de extramuralisering en de vermaatschappelijking van de zorg in deze organisatie laat op gang kwam. In 2005 is hier pas echt een begin mee gemaakt.

In 2002 heeft het beschermd begeleid wonen zich als tak van het hulpaanbod uit deze organisatie losgemaakt en is onder een afgescheiden organisatie gaan werken, het huidige Mensana.

Locatie cliënten

In 2008 zijn 74 mensen vanuit de instelling in flats op de Servaashof gaan wonen. In totaal zijn 120 cliënten in de wijk, of buiten de muren van de instelling, gaan wonen.

In de Servaashof heeft de GGZ-NML een woon-behandelcomplex. Deze heeft een binnenhof, alwaar cliënten intramuraal verblijven. Daarbuiten is een ring voor de cliënten die geen gesloten afdeling behoeven. En daarbuiten, de buitenring, zijn appartementen neergezet voor cliënten die met begeleiding zelfstandig wonen. Er bestaat het plan dat daar tegenaan, de buitenranden genoemd, nieuwbouw komt die uit koopwoningen bestaat. Hiermee kan maatschappelijke integratie plaatsvinden doordat burgers aan het terrein van de GGZ-NML gaan wonen. De omgekeerde maatschappelijke integratie. Door de economische crisis staat dit plan op een laag pitje.

Verder wonen er cliënten van GGZ-NML verspreid over verschillende wijken van Venray, zoals Antoniusveld, Landweert, Brukske en Veltum.

Aanbod daginvulling

Er is een dagactiviteitencentrum op het Servaasterrein waar diverse activiteiten mogelijk zijn, zoals recreatieve, creatieve, educatieve en arbeidsmatige activiteiten. Zo is er een metaal- en een houtwerkplaats, maar ook een fietsenmakerij. Binnen het instellingsterrein is ook een verhuisdienst, een postbezorgingdienst en een klussendienst opgezet.

Verder kunnen mensen het DAC binnenlopen om andere mensen te ontmoeten, de zogenaamde inloopfunctie.

In Venray heeft GGZ-NML naast een DAC op eigen terrein ook een DAC in de wijk.

Er is ook een voetbalteam dat in de sportclub SV Venray is opgenomen. Deze club wordt door ongeveer vijf vrijwilligers begeleid.

Op dit moment wordt de boerderij van het Servaashof, de Servatiusboerderij, omgebouwd. Inmiddels is daar een ontmoetingsruimte voor cliënten geopend, dat tevens door cliënten wordt gerund (consumerrun). Daarnaast komen er onder meer een kinderboerderij, een natuureducatief centrum en een vergaderruimte. Op deze wijze wil men maatschappelijke integratie bevorderen.

De mensen met een WAO of WAJONG uitkering die ambulante begeleiding van de GGZ-NML krijgen, maken vooral gebruik van de arbeidsmatige activiteiten en van de afdeling arbeidstoeleiding van GGZ-NML.

In totaal zijn 180 cliënten ingeschreven voor het DAC en maken zij in verschillende mate hiervan gebruik.

2.6 Stichting Kunst Werk Plaats Venray

De stichting Kunst Werk Plaats Venray biedt met zijn werkplaats dagbesteding en structuur aan mensen met een psychiatrische problematiek. Veelal zijn de mensen die er komen uitbehandeld. De Kunst Werk Plaats is een maatschappelijk steunsysteem met veel vrijwillige inzet. De stichting is geen zorgaanbieder, maar werkt wel samen met GGZ-NML en Mensana.

Met het bieden van de activiteiten wordt ook de vermaatschappelijking voor ogen gehouden. Dit uit zich vooral in de omgang van medewerkers met de mensen die van de werkplaats gebruikmaken en door het verzorgen van exposities en muziekoptredens.

De Stichting Kunst Werk Plaats huurt zijn gebouw van de GGZ-NML. Het is gelegen op het St. Annaterrein, waarop ook de St. Annakapel, het St. Annapark, paviljoen Eugène, het hoofdgebouw en de boerderij zijn gelegen.

Geschiedenis

Zo'n vijftien jaar terug was er binnen de GGZ-NML een functionaris vrijgemaakt om creatieve activiteiten met cliënten te ontplooien. Deze functie werd wegbezuinigd en om het gat in het aanbod te vullen is de Stichting Kunst Werk Plaats Venray opgericht. Een stichting die zich inzet om mensen met een psychiatrische problematiek structuur en een zinvolle dagbesteding te bieden.

Locatie cliënten

De mensen wonen verspreid door Venray. Sommige wonen in een groepswooning, anderen in een eigen woning. Het komt ook voor dat mensen nog in behandeling, c.q. opgenomen, zijn.

Op dit moment zijn er zo'n 90 deelnemers die de werkplaats gebruiken.

Aanbod dagbesteding

De Kunst Werk Plaats biedt de mogelijkheid om kunstactiviteiten, te ontplooien, zoals beeldhouwen, schilderen en muziek maken.

Naast dagbesteding biedt de Kunst Werk Plaats structuur aan het leven van de deelnemers.

De werkplaats is dagelijks geopend voor het publiek om de 'gewone' burgers kennis te laten maken met de werken van de gebruikers van de kunstwerkplaats. Ook door open dagen te organiseren probeert men burgers als bezoekers binnen te krijgen. Zo was er een juni dit jaar een open dag die door 400 mensen is bezocht.

Verder wordt gestimuleerd dat gebruikers die muziek beoefenen extern optreden. Er is ook het idee neergelegd om in de publiekshal van het gemeentehuis van Venray een expositie in te richten van de werken van de gebruikers van de kunstwerkplaats.

2.7 De zorgboerderijen

Er zijn in Noord-Midden Limburg 15 zorgboerderijen, inclusief tuinderijen. De aangeboden activiteiten verschillen al naar gelang het soort bedrijf, maar het gaat om dagbesteding in de vorm van dagopvang en/of dagverzorging. Een CIZ indicatie is meestal nodig, of een indicatie afgegeven door de jeugdzorg. De doelgroepen waarop zorgboerderijen zich richten zijn divers. Het kan gaan om ouderen met een indicatie voor dagverzorging, dagopvang of met eenzaamheidsproblematiek, of om mensen met een lichamelijke, een verstandelijke, een autistische stoornis, een psychiatrische problematiek en om mensen uit de tbs-kliniek. Maar ook naschoolse opvang voor jeugdigen met een beperking is mogelijk.

De gemeente Venray heeft 10 kerkdorpen, waarvan in vier dorpen een zorgboerderij staat.¹ Het zijn Heide, Oirlo, Veulen en Ysselsteyn. In Heide staan er twee; Boer Hans en zorgtuinderij De Lorr. Het komt ook voor dat mensen uit Venray naar een zorgboerderij gaan die buiten de gemeente ligt. We weten dit in ieder geval van zorgboerderij Samen in Overloon. Daarom besteden we ook aandacht aan deze boerderij.

Zorgboerderij De Haam in Veulen staat open voor mensen uit diverse doelgroepen. Zo komen er mensen met een verstandelijke of een lichamelijke beperking, of mensen met een psychiatrische problematiek. De grootste groep die hier een plek vindt zijn ouderen, waaronder ouderen met dementie.

Wie wilt kan meehelpen met de dagelijkse activiteiten die er op een agrarisch bedrijf zijn, of gewoon genieten van de landelijke rust en de huiselijkheid die het bedrijf uitstraalt. Ook is het makkelijk om contact te leggen met andere bezoekers. De Haam heeft een samenwerkingsverband met een instelling die cliënten aanlevert. De mensen die er komen hebben een indicatie van het CIZ nodig en eventueel ook een vervoersindicatie.

Zorgboerderij De Hofsteeg in Oirlo is te omschrijven als een dagbestedingsproject voor ouderen. Hier komen ouderen met beperkingen, maar ook mensen met een niet aangeboren hersenletsel zijn welkom. Naar wat in ieders vermogen ligt, mogen mensen meedoen aan de dagelijkse activiteiten, zoals het verzorgen van het kleinvee, de moestuin en de bloementuin onderhouden, het plukken en verwerken van fruit. Maar er zijn ook creatieve en recreatieve activiteiten. De Hofsteeg werkt samen met Zorggroep Noord-Limburg die cliënten naar hen verwijst.

¹ De tien kerkdorpen zijn: Castenray, Heide, Leunen, Merselo, Oirlo, Oostrum, Smakt, Vredepeel, Veulen en Ysselsteyn. Per 1 januari 2010 komen er twee kerkdorpen bij.

Zorgboerderij Samen in Overloon biedt plaats aan mensen uit vrijwel dezelfde doelgroep als waarop De Hofsteeg en De Haam zich richten. Eraan toegevoegd kan worden dat ook ouderen die op grond van hun eenzaamheid daginvulling nodig hebben, welkom zijn. De meeste mensen die er komen, hebben een cerebrale vasculaire aandoening (cva). Op deze zorgboerderij kunnen bovendien ook mensen, jong en oud, met een lichte verstandelijke beperking terecht.

Zorgboerderij De Moostdijk in Ysselsteyn is uitsluitend bedoeld voor mensen met een verstandelijke beperking. Het is een rundveebedrijf waar alles wat daarbij komt kijken wordt gedaan en bij veel activiteiten kunnen mensen meehelpen. Bijvoorbeeld de kalfjes voeren, de stallen uitmesten, schoon stro leggen, de tuin bijhouden et cetera. Het tempo is laag en de sfeer krijgt extra aandacht. De Moostdijk werkt samen met Stichting Daelzicht. Deze organisatie levert cliënten aan. Ook mensen met een pgb zijn er welkom.

Zorgboerderij Boer Hans in Heide biedt plek aan mensen met een verstandelijke beperking, maar ook aan mensen met een psychiatrische problematiek.

Verder kunnen er kinderen en jongeren met autisme of een niet aangeboren hersenletsel terecht. Daarnaast kunnen jeugdigen uit de jeugdzorg, of kinderen uit het speciaal onderwijs op de boerderij een plek krijgen.

Er is van alles te doen op de boerderij. Gewoon meehelpen op het bedrijf, eieren rapen, kippen voeren, stal uitmesten, werken in de kruiden- en moestuin, schoffelen, harken, of werken in de kantine. De boerderij heeft ook een winkel waar het zijn producten verkoopt en er worden rondleidingen gegeven.

Boer Hans werkt samen met de organisaties Mensana, GGZ-NML, Dichterbij, SGL². Deze instellingen melden cliënten aan, maar ook mensen met een pgb kunnen er terecht.

Zorgtuinderij De Lorr in Heide biedt dagbesteding en dagverzorging aan mensen met een verstandelijke beperking of een autistische stoornis, maar ook aan mensen met een niet aangeboren hersenletsel. Daarnaast biedt de boerderij naschoolse opvang aan kinderen met een beperking.

De mensen die er komen worden hulptuinders genoemd. Zij kunnen werken in de kantine, ruimtes schoonmaken, het erf onderhouden en de machines. Samen met Stichting de Marke worden er lichte werkzaamheden in de Venrayse bossen verricht. Kinderen met een beperking kunnen in de eigen tuin werken of meehelpen op de tuinderij, paarden verzorgen, paardrijden, knutselen, buiten spelen, jam maken, bakken, koken.

Ook deze boerderij werkt samen met organisaties die cliënten verwijzen. Er is ook plaats voor mensen met een pgb als het gaat om kinderopvang en dagopvang.

2.8 Vrijetijdsmakelaar

Het gemeentelijk project *Vrijetijdsmakelaar* is opgezet om het aanbod aan vrijetijdsbesteding in kaart te brengen en mensen die vragen om vrijetijdsactiviteiten naar de juiste aanbieders te verwijzen. Vragers zijn zowel medewerkers van organisaties, als individuele burgers.

² SGL is een voorziening voor volwassenen met een lichamelijke, zintuiglijke, of meervoudige beperking, of een niet-aangeboren-hersenletsel. Ze biedt activiteiten, wonen, revalidatie en begeleiding.

Een ander doel van het project is om hiaten in het aanbod én problemen bij het gebruikmaken van vrijetijdsactiviteiten in beeld te krijgen en met de partners van het project te zoeken naar een oplossing.

Het project wordt gedragen door de ketenpartners MEE, Proteion, GGZ-NML, de Zorggroep, Mensana, Dichterbij, Vrijwillige Thuiszorg, Iedereen kan Sporten, Synthese en Match. Op 25 september 2009 is het convenant door deze partners ondertekend.

Een medewerkster van MEE is als vrijetijdscoördinator gedetacheerd bij dit gemeentelijk project. Zij had bij MEE reeds het aandachtsgebied vrijetijdsbesteding.

Locatie cliënten

Het project *Vrijetijdsmakelaar* is bedoeld voor mensen met een verstandelijke of een lichamelijke beperking, voor mensen met een psychiatrische problematiek of een chronische ziekte en voor senioren.

Zij kunnen wonen in de stad Venray of in een van de kerkdorpen die tot de gemeente Venray behoren.

Op dit moment kunnen we geen duidelijk beeld geven van de woonplek van vragers gezien het nog korte bestaan van dit project.

2.9 Iedereen kan sporten

Iedereen kan sporten is een Samenwerkingsverband aangepast sporten. Met de oprichting van het project *Iedereen kan sporten* wilden elf gemeenten uit Noord-Midden Limburg bevorderen dat mensen met een verstandelijke en mensen met een lichamelijke beperking kunnen sporten binnen het reguliere sportaanbod. In eerste instantie richtte het project zich op kinderen/jongeren tot 18 jaar. Nu voor hen bij de reguliere sportverenigingen de sportbeoefening van de grond is gekomen, is de focus van het project verbreed. Individuele vragen van mensen die buiten deze groep vielen werden overigens eveneens behandeld.

Het project verbreedt zich nu naar adolescenten en ouder en breidt zich ook uit naar de chronisch zieken in genoemde leeftijdsgroepen.

Het gaat erom dat uiteindelijk alle mensen die niet aan het reguliere sportaanbod kunnen deelnemen de mogelijkheid hebben om te sporten.

De sportmogelijkheden worden binnen de reguliere sportverenigingen opgezet en geboden.

Weliswaar is de sportactiviteit apart voor de doelgroep, maar de sportbeoefenaars mogen deelnemen aan de algemene activiteiten van de vereniging, zoals een barbecue voor de leden, of iets dergelijks.

Er zijn inmiddels in de regio 11 nieuwe sporten mogelijk voor mensen met een beperking. Het sporten is met 28% toegenomen. Ook is er sport opgezet voor 145 kinderen met een meervoudige complexe handicap. Te denken aan sportinstuif, bowlen, schommelen, zwemmen.

Er zijn in de looptijd van het project 19 nieuwe sportaanbieders bijgekomen. Dat wil zeggen dat zij nu een sportactiviteit hebben, of willen starten, voor mensen met een beperking. Een sportvereniging heeft ook de taak om maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven. Zich inzetten voor *Iedereen kan sporten* is één van de mogelijkheden hiervoor. Men kan hier ook subsidie voor krijgen bij de gemeente.

Locatie cliënten

Elf gemeenten uit Noord-Limburg, waaronder Venray, doen aan het project *Iedereen kan sporten* mee. De afspraak is dat vragen naar sportbeoefening door mensen met een beperking, of de ouders van het kind of de jongere, doorgespeeld worden naar de regioconsulent van het project. Deze heeft de kennis in huis en het netwerk om de vraag te kunnen beantwoorden en daarmee de mogelijkheid de vraag te realiseren.

Op dit moment wordt er in de gemeente Venray te weinig gebruikgemaakt van de diensten van de regioconsulent. Per 1 januari 2010 heeft de gemeente Venray een consulent voor dit project aangesteld. Zo wil men het gebruik van het project door mensen uit de gemeente Venray stimuleren.

2.10 MEE

De organisatie MEE is voortgekomen uit de vroegere SPD, Sociaal Pedagogische Dienst, die hulp bood aan mensen met een verstandelijke beperking en aan ouders met een verstandelijk gehandicapt kind. Sinds zes jaar is de taak van MEE veranderd en haar doelgroep verruimd. Zij is nu een organisatie die informatie, advies en/of ondersteuning biedt aan mensen met een verstandelijke, een lichamelijke, een zintuiglijke, of een psychische beperking, of aan mensen uit het sociaal netwerk van deze mensen.

In de gemeente Venray is MEE wekelijks bereikbaar in het gemeentelijk Wmo loket.

MEE biedt zelf geen dagbestedingactiviteiten of vrijetijdsbesteding. MEE bemiddelt. Consulenten van MEE begeleiden cliënten die dagbesteding zoeken, of willen veranderen van dagbesteding. Ook bij het aanvragen van een AWBZ indicatie bieden zij ondersteuning.

De organisatie MEE heeft van het ministerie VWS de opdracht gekregen om cliënten die door de pakketmaatregel geen indicatie meer krijgen of minder geïndiceerde uren krijgen, bij te staan met het zoeken naar een oplossing hiervoor. Eind oktober hadden slechts drie cliënten uit de gemeente Venray zich met deze vraag bij MEE aangemeld.

Er worden drie redenen gegeven voor het feit dat zo weinig mensen MEE benaderen. Als eerste reden ziet men de gewenningsperiode die mensen krijgen voordat de vastgestelde herindicatie uitgevoerd wordt. Mensen ervaren daardoor niet meteen de gevolgen van de herindicatie en ondernemen daarom (nog) niets. De tweede reden die men geeft is dat bepaalde gemeenten inspringen door de AWBZ-zorg die bij kwetsbare burgers wegvalt, te financieren. Daardoor kan deze zorg gecontinueerd worden. En als derde reden wordt gegeven dat zorgaanbieders met hun cliënt bezwaar indienen tegen de afwijzing.

2.11 Proteion Thuiszorg Noord-Limburg

De organisatie Proteion komt door haar functie als thuiszorgaanbieder met verschillende groepen burgers in contact en kan daardoor een goed beeld hebben van wat zich afspeelt bij mensen in de gemeente Venray die niet volledig, of moeilijk, deel kunnen nemen aan de samenleving.

Aanbod daginvulling

In het gesprek komt naar voren dat Proteion een duidelijke visie op dagbesteding heeft. Dagbesteding of een dagvoorziening hebben sommige mensen nodig vindt de organisatie, want:

- Het doorbreekt de sleur.
- Mensen verkrijgen, behouden of bouwen een dagritme op.
- Het geeft mensen het gevoel ergens thuis te horen, ergens onderdeel van uit te maken.
- Mensen voelen zich nuttig, ze hebben een taak.
- Mensen ontmoeten anderen.
- Mensen blijven hun talenten/kwaliteiten benutten.

Zelf biedt Proteion, in samenwerking met Synthese, op de Westsingel in Venray dagvoorziening voor ouderen. Het gaat om dagopvang en dagverzorging. Omdat Proteion een AWBZ erkende instelling is, kan zij ook dagbesteding uitbesteden aan onderaannemers, zoals in de gemeente Venray aan zorgboerderij De Haam in Veulen.

2.12 Synthese

Sociale activering is bij Synthese een onderwerp bij het opstellen van uitvoeringsprogramma's in het kader van gebiedsgericht werken in de wijken.

Binnen het sociaal activeringsprogramma 2009/2010 van de wijk Brukske bijvoorbeeld wordt geïnventariseerd of er bij de ouderen in het Brukske behoefte is aan een ontmoetingsruimte waar ook activiteiten georganiseerd kunnen worden.

Binnen dit activeringsprogramma is ook het deelproject werk & jongeren opgenomen. Naast het betrekken van de jongeren bij de wijk is het organiseren van stageplekken opgenomen in het plan. Het kan gaan om schoolgaande jongeren maar ook om werkloze jongeren. Dit deelproject moet nog verder uitgewerkt worden.

Verder voert Synthese met een sociaal beheerder van Wonen Venray gesprekken over sociale activering.

Daarnaast doet Synthese aan sociale activering via dagopvangprojecten in het ouderenwerk.

Aanbod daginvulling

Synthese verzorgt in de stad Venray dagopvang voor ouderen in het wooncomplex Zuiderpoort. Zij regelt de coördinatie en werving van deelnemers en vrijwilligers. Ook heeft zij, samen met Proteion, op de Westsingel een dagvoorziening voor ouderen.

Verder heeft Synthese in samenwerking met lokale ouderenorganisaties en de dorps- en wijkraden in Ysselsteyn een eetpunt en ontmoetingsruimte opgezet in het gemeenschapshuis van Ysselsteyn. Ouderen uit Ysselsteyn en Vredepeel kunnen hier terecht.

In Castenray start binnenkort de maaltijdservice van Synthese. Deze wordt uitgevoerd door plaatselijke ouderenorganisaties.

Synthese voert ook het zogeheten activerend huisbezoek uit. Zij regelt de coördinatie en uitvoering hiervan met een professional en acht vrijwilligers. Het doel hiervan is om ouderen die in een sociaal isolement verkeren te signaleren en deze te activeren gebruik te maken van een voor hen passend activiteiten/voorzieningen aanbod.

Over het algemeen geldt voor de activiteiten die Synthese voor ouderen ontplooit een minimum leeftijdsgrens van 65 jaar. Maar ook ouderen die in een sociaal isolement verkeren, of mantelzorg verlenen, of mensen met een minimum aan inkomen, of alleenstaanden die geen of een zeer beperkt sociaal netwerk hebben, kunnen aan de activiteiten deelnemen.

Synthese kan niet zeggen of in bepaalde delen van de gemeente Venray meer dan in andere delen van Venray gebruikgemaakt wordt van hun aanbod. Wel valt hun op dat vanuit de kerkdorpen minder vraag is naar de inzet van de ouderenadviseur dan vanuit de stad Venray.

3 Bereik en knelpunten

We hebben alle gesprekspartners gevraagd naar mogelijk witte vlekken in het aanbod. Vallen bepaalde groepen buiten de boot als het gaat om daginvulling? Ook hebben we gevraagd welke gevolgen zij voor mensen zien door de pakketmaatregel. En is het mogelijk dat zich problemen concentreren in bepaalde wijken?

3.1 Zorggroep Noord-Limburg

Zorggroep Noord-Limburg geeft te kennen dat de groep oudere allochtonen uit Venray moeilijk te bereiken zijn. Ook de ouderen die geen indicatie hebben vallen buiten het gezichtsveld van de Zorggroep. De organisatie ziet ook dat er weinig of geen ruimte is om de activiteitenbegeleiding van de verpleeg- en verzorgingshuizen ook voor bewoners uit de omliggende wijken toegankelijk te laten zijn. Met de invoering van de Zorg Zwaarte Pakket financiering wordt dit alleen nog maar moeilijker.

Als het gaat om de AWBZ pakketmaatregel schat Zorggroep Noord-Limburg op grond van haar huidige kennis in dat ongeveer 23% van de bezoekers niet langer een indicatie krijgt voor dagopvang. Daarnaast zal een nog onbekend percentage minder uren krijgen voor dagopvang.

Deze ouderen zullen een beroep gaan doen op het Wmo-loket. Een ander gevolg dat men door de versoering van de AWBZ inschat, is dat de mantelzorg overbelast raakt en als gevolg hiervan ouderen eerder opgenomen worden.

3.2 Dichterbij

De mensen met een woonindicatie krijgen iedere dag, afgestemd op indicatie en behoefte, meerdere uren ondersteuning en men kan elk moment, dag en nacht, terugvallen op begeleiding.

Maar door de versoering van de AWBZ krijgen sommige mensen geen ondersteuning meer geïndiceerd voor bijvoorbeeld kleding kopen, of bij het beoefenen van een sport.

Ook voor het ZorgZwaartePakket, ZZP, worden mensen lichter geïndiceerd waardoor er minder uren beschikbaar zijn voor begeleiding. Maar de dagbesteding is nog steeds geïndiceerd, geven de medewerkers aan.

Dit is anders voor de mensen die ambulante begeleiding worden. Hier heeft Dichterbij nog weinig zicht op.

3.3 Wauw speciaal voor jou

Door de pakketmaatregel is een aantal kinderen hun PGB kwijtgeraakt en kunnen zij niet meer naar Wauw. De ouders hebben niet de financiële middelen om het zelf te betalen.

3.4 Mensana

Mensana is er voor alle mensen met een chronische psychiatrische problematiek. Dit wil niet zeggen dat iedereen wordt bereikt.

Een medewerker merkt op dat er geen aanbod is voor jongeren die sociaal psychisch kwetsbaar zijn. Zij voelen zich niet thuis bij het huidige geboden aanbod. Ze hangen nu op straat en zijn beïnvloedbaar door personen die hen voor hun karretje weten te spannen, of om hen te laten meedoen aan criminele, of andere bezwarende activiteiten.

De oudere mensen uit hun cliëntenpopulatie vinden eveneens geen aansluiting bij het bestaande aanbod en verpieteren 'achter de geraniums'. Zij hebben geen geld, het vervoer is een probleem, ze vinden geen aansluiting in de samenleving, terwijl hun sociaal netwerk zeer beperkt is, aldus een medewerker van Mensana.

Daarnaast zijn de cliënten grofweg in twee groepen te delen. Er is een groep die geen behoefte heeft aan daginvulling die specifiek op hen is gericht. Enerzijds doen deze cliënten mee aan de reguliere dag/vrijtijdsbesteding. Anderzijds willen ze niet constant gezien worden als mensen met een problematiek die een speciale benaderingswijze nodig hebben. Toch vinden ze ook niet altijd de aansluiting bij het reguliere aanbod. Hier is het project vrijetijdsmakelaar hopelijk een project wat het verschil zou kunnen maken.

Dan is er een groep die geen aansluiting bij het reguliere aanbod vindt en graag iets wil dat specifiek op hen is afgestemd.

Bezien we de gevolgen van de versoering van de AWBZ dan merkt Mensana het volgende op. De mensen die onafhankelijk van Mensana een huis bewonen en van Mensana ondersteuning krijgen, bijvoorbeeld 1 uur per week, zullen bij herindicatie deze ondersteuning niet meer krijgen. Daarmee valt ook het signaleringsmoment weg. Want ook voor deze mensen geldt dat het sociaal netwerk beperkt is. Wie houdt dan in de gaten dat iemand afglijdt, wie grijpt op tijd in, of geeft de persoon tips in moeilijke situaties?

Als mensen zelf voor begeleiding of ondersteuning moeten betalen, zullen ze dat met het weinige inkomen dat zij hebben, niet doen. En zien zij het belang van deze ondersteuning in? Mensana vindt dit een zorgwekkend gevolg van de pakketmaatregel.

3.5 GGZ Noord-Midden Limburg

Jongere mensen met psychiatrische problematiek vinden weinig aansluiting bij de DAC-activiteiten die overdag plaatsvinden. Ze willen een flexibele invulling van de activiteiten en hebben behoefte aan activiteiten in de avond en weekenden. Dit laatste geldt ook voor de cliënten die zijn opgenomen. Ook zij zouden weekend-activiteiten op prijs stellen.

Nu al is duidelijk geworden dat als gevolg van de pakketmaatregel er geen indicatie voor de inloopactiviteiten meer wordt gegeven. Ook is bij veel bezoekers een lager aantal dagdelen geïndiceerd, vooral bij mensen uit de ambulante zorg die het dagactiviteitencentrum bezoeken. Ook de indicatie voor vrijetijdsbesteding valt voor een groot deel weg. Dit moet nu komen uit verblijfs gelden. Minder dagdelen betekent ook minder inkomsten en als gevolg hiervan minder personeel en daardoor een versoering van het aanbod. De medewerker van GGZ-NML geeft aan dat er bij cliënten een terugloop van dagdelen is, dat sommige programma's van het activiteitencentra zijn aangepast en dat het aantal fte's is teruggebracht.

Op de dagactiviteitencentra is onrust onder de bezoekers ontstaan door en over de gevolgen van de pakketmaatregel.

3.6 Stichting Kunst Werk Plaats Venray

De Kunstwerkplaats verkrijgt van het zorgkantoor basisfinanciering op basis van de tarieven die gelden voor een dagactiviteitencentrum.

Het is voor de werkplaats nog niet vast te stellen en in te schatten of de versobering van de AWBZ gevolgen heeft voor haar cliënten en haar aanbod.

3.7 De zorgboerderijen

Welke gevolgen van de pakketmaatregel zien zorgboeren en hebben zij sowieso te maken met vragen waaraan zij niet kunnen voldoen?

Zorgboerderij De Haam in Veulen

Het lijkt erop dat mensen met een lichamelijke beperking die helder van geest zijn door de pakketmaatregel hier niet langer meer terecht kunnen. Zes mensen hebben geen indicatie meer gekregen. Eigenaren willen in het kader van de Wmo met gemeente in gesprek over de cliënten, die niet aan de activiteiten voor 'gewone ouderen' kunnen meedoen.

Daarnaast komen er vragen binnen van mensen die verder weg wonen en van jongere mensen (met name na CVA) die niet in de groep passen. De leeftijd van 52 is in de huidige groep al jong.

Zorgboerderij De Hofsteeg in Oirlo

Er is grote vraag naar opvang van jong volwassenen met een beperking die van school komen.

Doordat sommige mensen geen indicatie meer krijgen, wil De Hofsteeg graag contact met de gemeente om te praten over samenwerking op breder vlak en een korte lijn voor vragen.

Zorgboerderij Samen in Overloon

Er zijn vragen gekomen voor opvang op zaterdag, daar kan men niet aan voldoen.

Zorgboerderij De Moostdijk in Ysselsteyn

Er wordt gevraagd naar logeermogelijkheden voor het weekend of in de vakantie. Dat biedt de zorgboerderij niet.

Zorgboerderij Boer Hans in Heide

Mensen met een psychisch of psychiatrisch probleem is een wat lastige groep voor de continuïteit van de groep en activiteiten. Soms komen mensen niet opdagen. Ook zijn tbs-ers lastig te plaatsen, omdat ze veel aandacht en toezicht nodig hebben.

De samenstelling van de groep kan er soms toe leiden dat mensen met een verstandelijke beperking worden afgewezen, omdat ze op dat moment niet in de groep passen. Bijvoorbeeld wanneer er veel ouderen zijn die ook hun rust nodig hebben.

3.8 Vrijetijdsmakelaar

In dit project gaat het om vrijetijdsbesteding die geboden gaat worden door clubs/verenigen. In eerste instantie is dit zoveel mogelijk regulier aanbod. Mocht dit niet voldoen dan zal categoriaal een oplossing gezocht worden.

De pakketmaatregel heeft gevolgen voor bijvoorbeeld mensen die geen indicatie meer krijgen voor vervoer naar een activiteit, of mensen die bijvoorbeeld sporten en geen vergoeding meer krijgen voor hulp bij het aan- en uitkleden.

3.9 Iedereen kan sporten

Er is voor deelname aan sport geen indicatie nodig. Men betaalt net als anderen voor het sporten, maar soms kan het uit het pgb. De extra die het de vereniging mogelijk kost, wordt vergoed uit het budget van het *Regionaal project Gehandicaptensport*.

De regioconsulent van het project zet zich wel in om via regelingen, zoals jeugd-sportfonds en andere fondsen, sporten voor iedereen toegankelijk te maken. De financiën mogen geen belemmering zijn voor mensen met een beperking.

3.10 MEE

Volgens MEE is er voldoende aanbod in de gemeente Venray. Maar het kan wel zo zijn dat bepaalde dagbesteding niet op een bepaalde groep is afgestemd. Zo zijn de meeste zorgboerderijen niet gericht op volwassen mensen met een lichamelijke beperking. Dan komt het voor dat iemand die graag naar een zorgboerderij wil buiten de regio moet zoeken. En dan lopen de vervoerskosten op, omdat deze niet betaald worden. In de praktijk betekent dit dat mensen zich tevreden moeten stellen met een andere dagbesteding in de regio.

Ook kan het zijn dat een cliënt bepaalde dagbesteding wil of hier voorwaarden aan stelt. Bijvoorbeeld een groep jongeren die als groep dagbesteding kregen en dit voort wilde zetten. Dit dreigde spaak te lopen, omdat bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar, iemand naar een andere groep moest. De jongeren verschilden van leeftijd en daarmee zou de groep uiteen vallen. Ze hebben met begeleiding van MEE gezocht naar dagbesteding voor hun groep. Dat is met een andere zorgaanbieder gelukt.

Voor mensen met een lichamelijke beperking is er weinig aan dagbesteding. Een ander punt zijn de vervoersproblemen.

Voor zover het nu in beeld komt, zijn het vooral de ouderen met ouderdomsbeperkingen die geen indicatie meer krijgen voor dagopvang in een verzorgingshuis. Daarnaast worden jeugdigen in de begeleiding bij hun vrijetijdsbesteding beperkt, aldus MEE.

MEE heeft van VWS de opdracht gekregen mensen op te vangen die hun indicatie in 2009 of 2010 geheel of gedeeltelijk kwijttraken. Zij volgen met hen een stappenplan om te onderzoeken of zij het verlies van begeleiding zelf op kunnen vangen of met behulp van hun sociaal netwerk. Mocht dit niet lukken dan worden deze mensen begeleid naar de gemeente om te onderzoeken wat deze voor hen kan doen in het kader van de Wmo.

Deze werkwijze zal in de toekomst steeds centraler komen te staan als gevolg van de versoering van de AWBZ en de verantwoordelijkheid van de gemeente om mensen met een beperking volwaardig te laten participeren in de samenleving. Als ondersteuning biedt MEE het volgende. De consulenten kijken met iemand wat de persoon zelf nog kan, of kan leren, en of er hulp in de omgeving is.

Wanneer bij het wegvallen van dagopvang dit bij iemand mogelijk leidt tot eenzaamheid, of andere gevolgen voor iemand heeft, dan zal in de gemeentelijke werkgroep, of in een andere setting, afhankelijk van de wijze waarop de gemeente dit inricht, gekeken worden naar een oplossing. In de gemeentelijke werkgroep zitten, ambtenaren, bestuurders en maatschappelijke partners. Ook een mogelijkheid is het werken met vrijwilligers van bijvoorbeeld Veritàs.

3.11 Proteion Thuiszorg Noord-Limburg

Als thuiszorginstelling bereikt Proteion vele mensen, maar toch missen ook zij mensen, zoals ouderen die zich eenzaam voelen, of sociaal geïsoleerd zijn. Met de versobering van de AWBZ zal dit aantal toenemen, omdat ontmoeting of sociaal isolement binnen de AWBZ geen indicatiegronden meer zijn voor ondersteuning en begeleiding.

Ook ziet de thuiszorg dat weinig allochtone ouderen aan dagbesteding deelnemen. Daar zou meer specifieke aandacht voor nodig zijn. Verder voelen de meer onderlegde ouderen zich niet zo thuis bij de dagbesteding die nu wordt geboden. En waarom niet op zondag open? Ontmoeting en contact zijn ook dan belangrijk, zegt de medewerker van Proteion.

Door de versobering van de AWBZ gaan mensen tussen de wal en het schip vallen, hoeveel en wie is nog onduidelijk. Het CIZ is nog niet klaar, er lopen nog bezwaarschriften, dus harde cijfers heeft Proteion nog niet. Doordat de participatiegrondslag uit de AWBZ verdwijnt, is een groot deel van de doelstelling voor dagvoorzieningen niet meer toepasbaar.

De medewerker van Proteion vraagt zich af hoe de gemeente in dit gat springt. *Hebben ze iets te bieden, kunnen zij de bestaande zorgboerderijen iets bieden bijvoorbeeld, of worden dat straks verpleegafdelingen buiten de tehuizen? Wat is de sociale cohesie dan tussen mensen, dat is nu echt een meerwaarde van een zorgboerderij.*

Proteion zet de zorg voor de mensen die ze hebben voort. Zij worden niet op straat gezet. Maar Proteion vindt het belangrijk dat de gemeente hier mede zorg voor draagt. Nieuwe aanwas in de dagvoorzieningen komt er wel, maar hoe en waarheen verwijst de Wmo mensen die graag naar een zorgboerderij willen?

Een knelpunt dat Proteion ziet bij het teruglopen van het aantal cliënten dat een indicatie krijgt voor dagbesteding, zijn de hoge kosten die een organisatie heeft voor de ruimtes die gebruikt worden voor dagbesteding.

3.12 Synthese

Het Ouderenwerk Synthese vindt dat over het algemeen het bereik van de doelgroep goed is te noemen. Mailing via de gemeente levert daar een belangrijke bijdrage aan.

Maar allochtone ouderen, specifieke groepen mantelzorgers en ouderen die in een sociaal isolement verkeren, worden onvoldoende bereikt. Hiervoor dient blijvende aandacht te zijn.

Als gevolg van de pakketmaatregel ziet Synthese het volgende gebeuren.

Ouderen krijgen, na jarenlange deelname aan de dagverzorging geen indicatie voor ondersteunende begeleiding meer. Zij verliezen structuur en daginvulling.

Het zal leiden tot een overbelasting van mantelzorgers. Ook zullen ouderen met een minimuminkomen minder snel deelnemen aan activiteiten en in een sociaal isolement raken. Die groep zal groeien. De tekenen hiervan zijn er al. In het project administratieve ondersteuning ziet Synthese steeds meer ouderen die, veelal alleen met AOW, met soms een klein pensioentje, financiële problemen hebben. Verder is bij een grote groep ouderen sprake van lichamelijke en psychische achteruitgang. Men is niet evenwichtig en toont weinig initiatief om gebruik te maken van voorzieningen en activiteiten. Onduidelijk is of voor deze groep ouderen voldoende activiteitsaanbod en opvang aanwezig is en blijft. Synthese voorziet dat de vraag naar dagopvang juist toe zal nemen door de versoering van de AWBZ.

3.13 Specifieke wijken

Komen er nu problemen voor in specifieke wijken van Venray die verband houden met de kwetsbare burgers die er wonen?

Gemeente Venray heeft tien kerkdorpen. Dit zijn Castenray, Heide, Leunen, Merselo, Oirlo, Oostrum, Smakt, Vredepeel, Veulen en Ysselsteyn.³ De stad Venray is ingedeeld in tien wijken, die ook wel samengevoegd worden tot vier wijken. Het zijn de wijken: Centrum, Oost, West, Vlakwater, Veltum, Brukske, Landweert, Smakterheide, Brabander en Sint Antoniusveld. De drie wijken Vlakwater, Smakterheide en Brabander hebben de grootste oppervlakte en het minst aantal woningen. De meeste woningen staan in Landweert 2.519 woningen, in Brukske 1.908, in West 1.852 en in Veltum 1.610. In Landweert en in de wijk Brukske wonen ook de meeste mensen, respectievelijk 6.525 en 5.039. (Bron oktober 2009: website gemeente Venray, Venray in cijfers.)

Als we uitgaan van de sociaal-economische situatie van mensen om in te schatten of er bij hen sprake is van een kwetsbare situatie, dan wonen de meest kwetsbare mensen in de wijken Brukske en Landweert en langs de West- en Zuidsingel. In deze buurten staan veel goedkope huurwoningen. In Centrum-West is sprake van een hoge concentratie ouderen.

Vragen we de organisaties of er bepaalde wijken zijn waar hun cliënten vooral zijn gehuisvest, dan lijkt daar geen sprake van te zijn, maar bij doorvragen zijn er wel concentraties waar te nemen.

De organisatie Dichterbij huurt woningen voor haar cliënten in het midden-segment van de huurwoningen. Bij de keuze voor deze huurwoningen kijkt zij of er nabij de woning faciliteiten zijn. Een ander criterium voor de keuze van een huurwoning is dat deze gelegen is in een buurt die sociaal niet te kwetsbaar is. Om die laatste reden huurt zij geen woningen in de wijken Brukske en Landweert.

De organisatie Mensana heeft juist in deze wijken veel cliënten wonen. Daarnaast heeft zij woningen in de wijken Veltum en het Centrum.

De GGZ-NML heeft woningen voor cliënten op hun terrein Servaashof en woningen die daartegenaan zijn gelegen. Maar ook in de Venrayse wijken Sint Antoniusveld, Landweert, Brukske en Veltum heeft GGZ-NML cliënten wonen die (enige) ondersteuning krijgen.

³ Door de herindeling van enkele gemeenten vallen de drie dorpen Geijsteren, Wansum en Blitterswijk per 1 januari 2010 ook onder de gemeente Venray. Zij behoren nu nog tot de gemeente Meerlo-Wanssum.

De Welzijnsinstelling Synthese stelt vast dat het grootste deel van de jongeren die deelnemen aan hun activiteiten uit de wijken Brukske, Landweert en van de West- en Zuidsingel komen. Wanneer het gaat om ouderen dan zijn er geen specifieke wijken te benoemen.

In overlegsituaties aangaande de wijken Brukske, Landweert en Veltum komt de situatie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt wel eens ter tafel, evenals de situatie van mensen die vanuit instellingen in de wijk zijn komen wonen. Vaak gaat het om overlastsituaties. Hoe vaak dit nu voorkomt was moeilijk te zeggen.

In het verleden is er een onrustsituatie in een wijk geweest die te maken had met het aantal woningen in een straat die werden bewoond door cliënten van verschillende zorginstellingen. De organisaties hebben uit dit voorval de les getrokken om alvorens tot aankoop van woningen over te gaan, het plan zowel binnen de organisatie als met andere organisaties te bespreken en de communicatie met bewoners uit de omgeving beter te regisseren.

3.14 Knelpunten

Uit de gesprekken met de organisaties waarin de voorziene gevolgen van de pakketmaatregel zijn aangegeven, komen de volgende knelpunten naar voren. Mantelzorgers raken overbelast en onder mensen die nu met ondersteuning toch een daginvulling of dagstructuur hebben, zal eenzaamheid en verwaarlozing ontstaan en toenemen. Vooral onder de mensen bij wie de geestelijke zelfredzaamheid afneemt of bij wie deze zelfredzaamheid kwetsbaar is, zullen eenzaamheid en verwaarlozing zich snel aandienen.

De verwachting is ook dat de mensen die met de geïndiceerde uren net dat steuntje kregen als ze het emotioneel moeilijk hadden, nu verder afglijden.

De vraag is wie de signalering zal oppakken als professionals om hen heen wegvallen?

Ook is opgemerkt dat er gesproken wordt over de gevolgen van de pakketmaatregel voor mensen in het zorgsysteem, maar wie bekommert zich om de mensen die nu nog buiten het zorgsysteem staan en straks geen indicatie krijgen, omdat ze te licht bevonden zijn, maar toch ondersteuning nodig hebben?

Een ander punt dat organisaties naar voren brengen is dat zij de regierol van de gemeente missen. Het is niet duidelijk welke rol het Wmo-loket zal spelen in de oplossingen om de geschetste gevolgen van de pakketmaatregel op te vangen.

Uit de gesprekken blijkt verder dat professionals tot nu toe weinig systematisch het sociaal netwerk bij hun steun aan de cliënt hebben betrokken en geactiveerd.

4 Oplossingen van instellingen

In het vorige hoofdstuk hebben we de knelpunten en mogelijke witte vlekken die er zijn in het aanbod voor daginvulling besproken. We hebben de organisaties ook gevraagd welke oplossingen zij voor ogen hebben. Hun ideeën brengen we in dit hoofdstuk naar voren.

4.1 Deskundigheid waarborgen en samenwerking

Zorggroep Noord-Limburg vindt dat beleid ontwikkeld moet worden met als kernvraag: waar kunnen burgers tegen bepaalde bekostiging daginvulling krijgen?

Zij zoekt naar andere financieringsvormen en samenwerkingsverbanden om de dagverzorgingsprojecten financieel gezond te houden en om voldoende dagbestedingaanbod te bieden aan kwetsbare ouderen in Venray.

Vanuit Zorggroep Noord-Limburg zou bijvoorbeeld meer samenwerking mogelijk zijn met Proteion en Synthese. Bijvoorbeeld in een Centrum voor Gezond Leven. Daarbij vindt de Zorggroep dat de deskundigheid die professionals hebben van de doelgroep gewaarborgd moet blijven.

Overigens wordt ook aangegeven dat de mogelijkheden voor een gezamenlijk aanbod voor bewoners binnen en buiten de verpleeg- en verzorgingshuizen wordt beperkt door de strikt gescheiden financieringsvormen van AWBZ en Wmo.

4.2 Creatief, vrijwilligers en samenwerken

De medewerkers van Dichterbij proberen zelf de weggevallen ondersteuningsuren op te vangen. Tot nog toe lossen zij de gevolgen van de versobering met creativiteit op. Bijvoorbeeld in het geval van kleding kopen met een cliënt ondervangt men de weggevallen uren door de andere bewoners van de groep mee te nemen naar de winkel. De medewerkers verschillen in de mate van creativiteit, omdat de een meer dan de ander hecht aan voorgeschreven regels.

Dichterbij werkt ook met vrijwilligers. Daar ziet zij ook een mogelijke oplossing liggen voor het opvangen van de weggevallen begeleidingsuren.

Verder zoekt zij samenwerking met GGZ-NML, met wie van oudsher een relatie bestaat, en de Zorggroep.

De ervaring leert dat hun cliënten niet snel iets aangaan dat ze niet kennen en hiervoor moeten betalen. De kans dat zij naar activiteiten van een andere aanbieder gaan is klein. Als oplossing betaalt Dichterbij bijvoorbeeld de eerste paar keer zelf en vraagt daarna de eigen bijdrage. Hierdoor hebben cliënten de mogelijkheid te ervaren wat ze van de activiteit vinden. Kent men eenmaal de gevoelswaarde dan wil men ook wel betalen. Op deze manier neemt Dichterbij de koudwatervrees bij hun cliënten weg.

4.3 Samenwerking

Ook *Wauw speciaal voor jou* zoekt naar samenwerking met andere organisaties om voor een bredere groep kinderen en jongeren/jong volwassenen toegankelijk te zijn. Bijvoorbeeld met Mensana en Synthese.

4.4 Samenwerking en aansluiting doelgroep

De GGZ-NML beseft dat nadenken over oplossingen buiten de grenzen van de GGZ-NML nodig is. De FACT-teams zouden, doordat dagbesteding onderdeel van hun takenpakket is geworden, hier ook een goede input aan kunnen geven.

Samenwerking met andere organisaties gebeurt al wel. Bijvoorbeeld bij het Consumerrunproject heeft Synthese in het voortraject een kwartiermakersrol naar scholen en de Wijkraad vervuld.

GGZ-NML merkt ook op dat hun cliënten moeilijk aansluiting vinden bij de reguliere faciliteiten. Ze voelen zich er niet thuis. In de regel zijn hun communicatievaardigheden niet sterk, maar ook de reacties en houding van anderen spelen een rol, ze voelen zich er vaak niet welkom.

4.5 Andere start met buurtgericht werken

Mensana start met het aanbod dagbesteding op het moment dat financiering hiervoor vanuit de AWBZ voor een groot deel wegvalt en dit hun ook bekend is. Zij benadert dagbesteding vanuit een andere visie, zoals buurtgericht werken, in de samenleving staan en verbinden. Zij zoekt bij de opzet van hun aanbod samenwerking met anderen. Op deze wijze wil zij dagbesteding vorm geven en financieren met de financieringsbronnen die hierbij passen. Mensana wil graag samenwerken met andere partners.

4.6 Bijdrage Wmo

Als oplossing voor de mensen die hun indicatie voor de dagbesteding op een zorgboerderij kwijtraken, ziet Proteion dat mensen met gelden van de Wmo op sociale gronden dagbesteding krijgen. Bijvoorbeeld een bepaald bedrag per cliënt, zoals dat ook gebeurt bij de AWBZ, of een bepaald subsidiebedrag per jaar per zorgboerderij, waarmee men verplicht is op de zorgboerderij mensen een zinvolle daginvulling te bieden.

Een ander idee dat geopperd wordt is dat mensen vanuit de Wmo op sociale gronden geïndiceerd worden, of dat de gemeente doelgroep gerichte afspraken maakt met voorzieningen om mensen ondersteuning te bieden. *Het gaat om een gezamenlijke verantwoordelijkheid*, aldus de medewerker. Ook zou via het welzijnswerk meebetaald kunnen worden aan de dagvoorzieningen die er zijn. Ze zegt: *Er zou iets moeten komen tussen huiskamers en dagvoorzieningen in, iets daartussen met een financiering hieraan gekoppeld. Er zijn mooie projecten, die niet duur zijn. Laat de gemeente insteken op wat er is, en die ondersteunen, en geen nieuw aanbod bedenken. De markt raakt verzadigd met alle gevolgen van dien.*

4.7 Aanpak op maat en buurtgericht aanbod benutten

Synthese ziet oplossingen gelegen in een overzicht van de sociale activiteiten, een sociale kaart, en het updaten van een informatiekalender. Ook het werven en trainen van vrijwilligers en het ondersteunen van mantelzorgers is een oplossing. Activerend huisbezoek om eenzame en zorgmijdende ouderen te bereiken is volgens Synthese noodzakelijk.

Verder zien zij als een oplossing om buurt-, wijk-, en dorpsgerichte activiteiten, zoals een eetpunt, dagopvang en ontmoeting op te zetten.

Synthese vindt het belangrijk om voor jongeren en allochtone ouderen ontmoetingsplekken op maat te ontwikkelen. Naar haar mening is er veel te weinig op maat toegesneden. De wijkcentra worden minimaal gebruikt.

Ook zullen reguliere activiteiten aangepast dienen te worden, zodat deze ook toegankelijk zijn voor de iets 'kwetsbare ouderen'.

Het opzetten van gecombineerd gefinancierde dagvoorzieningen, Wmo en AWBZ, is ook een mogelijkheid.

Volgens Synthese zal er in overleg met direct betrokken instellingen en gemeente op basis van een inventarisatie een plan van aanpak moeten komen. Het moet een overleg op maat en een aanpak op maat zijn.

Synthese werkt reeds aan een aantal punten, zoals het overzicht van de sociale activiteiten en het actualiseren van de informatiekalender. Ook werft en schoolt zij vrijwilligers en tracht zij (nieuwe) financiële regelingen te vinden om oplossingen te realiseren.

4.8 Combinatie financiering en deskundigheid vrijwilligers

Het project *Iedereen kan sporten* zoekt in de praktijk haar oplossingen, bijvoorbeeld voor het vervoersprobleem. Er is een sporttaxi in het leven geroepen om mensen die door hun beperking niet zelfstandig naar de sportaccommodatie kunnen reizen, op te halen en weer thuis te brengen. Deze taxi wordt bekostigd door een bijdrage uit verschillende financieringsbronnen, zoals het sportfonds, mogelijke andere fondsen, subsidie van het project, een bijdrage van de sportvereniging zelf en een kleine bijdrage van de cliënt.

Een oplossing om de begeleiding bij een sport te bieden, wanneer deze niet meer uit de AWBZ vergoed wordt, is het trainen van vrijwilligers en professionals in het reguliere sportaanbod.

5 De vragen beantwoord

Op basis van voorgaande informatie beantwoorden we in dit hoofdstuk de vragen die de gemeente Venray zich stelde.

5.1 Buurten met kwetsbare mensen

De vraag waar de meest kwetsbare mensen in de gemeente Venray wonen, is niet eenvoudig te beantwoorden.

In de wijken Brukske en Landweert en langs de West- en Zuidsingel staan veel goedkope huurwoningen. De sociaal-economische situatie van de meeste mensen die hier wonen is kwetsbaar te noemen. In Centrum-West wonen veel ouderen. Nu hoeft oud zijn niet per se te betekenen dat iemand kwetsbaar is.

Sommige zorginstellingen mijden uit te spreken of hun cliënten in bepaalde buurten zijn gehuisvest. Bij doorvragen zijn er wel concentraties waar te nemen als het gaat om de vermaatschappelijking van de zorg.

De organisatie Mensana heeft in Brukske en Landweert veel cliënten wonen en ook heeft zij woningen in de wijken Veltum en het Centrum.

De GGZ-NML heeft vooral in de wijken Sint Antoniusveld, Landweert, Brukske en Veltum woningen voor cliënten die met (enige) ondersteuning zelfstandig wonen. De Welzijnsinstelling Synthese stelt vast dat het grootste deel van de jongeren die deelnemen aan hun activiteiten uit de wijken Brukske, Landweert en van de West- en Zuidsingel komen.

Het vaststellen in welke wijken of buurten veel kwetsbare mensen wonen kan van belang zijn voor beleidskeuzen. Toch moet ook voor ogen gehouden worden dat overal kwetsbare mensen kunnen wonen.

5.2 Aanbod daginvulling

We hebben ons bij de inventarisatie van de daginvulling beperkt tot het aanbod van de zorginstellingen. Hun aanbod is uitvoerig beschreven in hoofdstuk twee. Daarom verwijzen we hier naar dit hoofdstuk. We willen hierbij ook attenderen op het PON-rapport *Respijtzorgvoorzieningen en mogelijkheden voor maatschappelijke stages in en rond Venray*. Dit rapport is als het ware een sociale kaart van wat er allemaal in Venray en Noord-Limburg aangeboden wordt. Het is gebaseerd op een inventarisatie van alle mogelijke zorgbronnen.

5.3 Witte vlekken

Als we het aanbod voor ouderen bezien dan komt naar voren dat allochtone ouderen vrijwel niet worden bereikt. Ook sluit het aanbod niet aan op de belevingswereld van ouderen die hoog opgeleid zijn.

Het aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking lijkt de jongeren met een lichte verstandelijke beperking niet te bereiken. Maar ook voor de oudere mens met een verstandelijke beperking is nauwelijks iets aan daginvulling. Verder is er in de gemeente Venray weinig aan onbetaalde arbeidsmatige activiteiten voor mensen met een verstandelijke beperking. Ze reizen hiervoor af naar omliggende gemeenten.

Voorts blijkt dat het aanbod voor mensen met een psychiatrische problematiek niet toegesneden is op jongeren. Verder is er onder deze groep mensen behoefte aan activiteiten die in het weekend of op de avonden plaatsvinden en om deel te kunnen nemen aan arbeidsmatige activiteiten, al dan niet betaald.

Uit onze inventarisatie blijkt voorts dat er in de gemeente Venray weinig aanbod is voor mensen met een ernstige lichamelijke beperking.

Uit het inventarisatieonderzoek naar respijtzorg blijkt dat er voor blinden en slechtzienden geen activiteiten in Venray zijn en onder jongeren met reuma behoefte is aan activiteiten in de avonduren.

Verder kwam uit ons onderzoek naar voren dat een omvangrijk aanbod, hetgeen het huidige aanbod ondanks de witte vlekken wel genoemd mag worden, niet wil zeggen dat het ook aansluit op de doelgroep. Het aanbod is nu nog te veel vanuit het aanbod bedacht en gestuurd. Het zou veel meer door cliënten zelf bepaald moeten worden. Het Consumerrunproject wordt als voorbeeld gegeven van een aanbod dat door en voor cliënten gestalte krijgt. De laagdrempeligheid, ontdaan van een hulpverleningssfeer, ziet de Collectieve Cliëntenraad GGZ-NML als een goed vertrekpunt.

Ook blijkt uit ons onderzoek dat de setting, of de omgeving, waarin de activiteiten plaatsvinden niet altijd hoeft aan te sluiten bij de groep waarop de activiteiten zijn gericht. Om verschillende redenen kunnen zij zich er niet thuis voelen, terwijl het met de beste bedoeling wel (ooit) voor hen is opgezet.

5.4 De gevolgen van de pakketmaatregel

Er is nog weinig te zeggen over de exacte omvang van het aantal mensen dat hun indicatie voor ondersteunende en/of activerende begeleiding verliezen. De herindicaties zijn nog in volle gang. De tekenen van de gevolgen zijn er al wel. Zes cliënten van een zorgboerderij zijn hun indicatie kwijtgeraakt en kunnen niet meer komen. Bij de organisatie Wauw kunnen ook een aantal kinderen niet meer komen, omdat zij geen indicatie meer krijgen. Bij één DAC krijgt een aantal cliënten minder dagdelen geïndiceerd. Bij de organisatie Mensana krijgen sommige cliënten, die een AWBZ indicatie hebben voor wonen, geen of minder uren voor ondersteunende begeleiding.

Kortom mensen die zelfstandig wonen verliezen hun indicatie voor ondersteunende begeleiding en dagbesteding, maar ook AWBZ bewoners verliezen deze, of krijgen minder uren geïndiceerd.

Het zijn ook vaak de mensen die in de beginfase van hun dementie verkeren, die hun indicatie voor begeleiding kwijtraken.

Voor een zorgaanbieder betekent dit dat zij een andere populatie cliënten krijgt: de zorgbehoefte van haar cliënten zal veel groter zijn en er zal tussen de cliënten weinig verschil in zorgzwaarte bestaan.

De vraag is of dit de kwaliteit van het aanbod ten goede komt. Juist de verscheidenheid aan zorgbehoefte van mensen stimuleert het benutten van hun mogelijkheden. Zo kan iemand met een lichtere indicatie gestimuleerd worden kwaliteiten van zichzelf te gebruiken bij mensen die een zwaardere zorgbehoefte hebben.

Een ander punt van zorg is dat de ondersteunende begeleiding ook een moment van signalering is. Vooral bij mensen met een psychiatrische problematiek of met dementie is deskundige signalering nodig om verwaarlozing en gevaarlijke situaties te voorkomen.

De pakketmaatregel heeft niet alleen gevolgen voor de mensen die nu zorg krijgen. Ook de mensen die op dit moment geen zorg krijgen, maar straks wel ondersteuning nodig hebben, vormen een risico- en aandachtsgroep.

Wat betreft de herindicatie zijn in de gesprekken twee zaken genoemd die we hier naar voren willen brengen. Als eerste is dit dat de herindicatie in eerste instantie telefonisch plaatsvindt. Aanvankelijk werd op basis van dit telefoongesprek ook de indicatie vastgesteld. Na interventie van de gemeente is het telefoontje nu bedoeld om na te gaan of (her)indicatie telefonisch kan plaatsvinden of dat er toch een bezoek bij de aanvrager noodzakelijk is.

Het tweede punt dat naar voren kwam is de informatie die mensen krijgen. In een brief informeert CIZ cliënten over de uitslag van de herindicatie en op welke gronden deze is vastgesteld. Tenslotte wordt de cliënt ook verteld dat hij zich tot MEE kan wenden voor een oplossing. MEE heeft slechts drie cliënten gekregen en verklaart dit voor een deel met het feit dat mensen pas op 1 januari 2010 de gevolgen merken. Maar mogelijk speelt de opstelling van de CIZ-brief ook een rol. De verwijzing naar MEE is daarin niet helder geformuleerd en komt pas na de opsomming dat mensen een eigen oplossing moeten zien te vinden.

5.5 Bereidheid tot samenwerking en bijdrage

Wat opvalt is dat de zorginstellingen in de regel gericht zijn op de eigen organisatie en de eigen doelgroep. Er is tot nog toe door de van oudsher bestaande instellingen weinig buurtgericht en outreachend gewerkt. Ook is er weinig bemoeienis (geweest) met de gemeente. De pakketmaatregel heeft echter vanuit een financieringsprobleem een andere houding teweeggebracht.

Verder gaven organisaties in de gesprekken te kennen dat zij graag zien dat de gemeente de regierol neemt. Ze realiseren zich dat het contact met de gemeente van belang is, evenals samenwerking met andere organisaties.

Verder was er in de gesprekken met organisaties een open houding naar samenwerking en verandering. Voor een deel lijkt deze te zijn ingegeven door het oplossen van financieringsproblemen en minder door een gedeelde visie. Het is dan de vraag hoe deze houding in de praktijk gestalte krijgt. Toch zien we dat in een aantal projecten de partijen al bij elkaar zitten, zoals bij de invulling van het wijkcentrum Veltum waar de organisaties Mensana, Dichterbij en Zorggroep Noord-Limburg samen (willen) werken.

Ook hebben tien organisaties zich verbonden aan het project *Vrijetijdsmakelaar*, waarvan de gemeente de regierol heeft.

5.6 Financiering van oplossingen

De financiering van oplossingen hangt af van de soort oplossingen die in de praktijk gekozen of ontwikkeld worden. Een aantal begrippen zullen hierbij een grote rol spelen. Het gaat om: creativiteit, samenwerken, verantwoordelijkheden nemen, deskundigheid uitwisselen, vrijwilligers inzetten en trainen, gezamenlijk fondsen en stimuleringsmaatregelen gebruiken, overlap van aanbod dat geen toegevoegde waarde heeft eruit halen en aanvullend werken, deskundigheid bundelen. Het zijn allemaal mogelijkheden om een betaalbare daginvulling voor de gebruiker te realiseren en te zorgen dat de voorziening, indien in het belang van (potentiële) cliënten en burgers, kan blijven bestaan.

De ervaringen in de projecten *Iedereen kan sporten*, en de *Vrijtijdsmakelaar* kunnen ook ideeën genereren.

Een andere belangrijke bijdrage aan een oplossing is om het potentieel van cliënten zelf te gebruiken en hun zelf een aandeel te geven in het realiseren van hun daginvulling.

6 Het advies voor een ondersteunende daginvulling

In dit hoofdstuk komen we tot een advies over daginvulling voor kwetsbare mensen in de gemeente Venray. We onderscheiden ons advies in een korte termijnadvies en een lange termijnadvies. Maar eerst schetsen we de context van ons advies en benoemen we de voorwaarden waaraan het dient te voldoen.

6.1 Verandering in de zorg en de praktijk

De pakketmaatregel die voor de AWBZ is ingevoerd heeft gevolgen voor de ondersteuning van kwetsbare mensen en voor hun daginvulling. Met name voor de mensen bij wie de geestelijke zelfredzaamheid afneemt of wiens psychische gesteldheid kwetsbaar is, zal de maatregel gevolgen hebben.

De professionele ondersteuning of begeleiding vergoed door de AWBZ was voor velen een contactmoment waarin ook de ontwikkeling of de emotionele gesteldheid van de persoon werd gezien. Indien nodig kon hier actie op worden genomen. Daarnaast bood de vergoede daginvulling kwetsbare mensen een dagstructuur waardoor zij vaak deel konden blijven nemen aan de samenleving, zich van waarde bleven voelen en zij het contact met anderen onderhielden en traiden.

Wat zijn de gevaren die op de loer liggen wanneer er geen alternatieven voor de pakketmaatregel worden geboden? Naar verwachting zullen eenzaamheid, sociaal isolement en verwaarlozing zich snel aandienen onder de groep kwetsbare mensen. Bovendien verwacht men een overbelasting van de mantelzorgers.

Kijken we naar de aanbodzijde en hoe organisaties de gevolgen van de pakketmaatregel willen oppakken dan ontstaat het volgende beeld. De instellingen richten zich op hun eigen doelgroep en zetten eventuele samenwerking met andere organisaties in voor de eigen doelgroep. Een duidelijk domeindenken kwam evenwel niet naar voren. Toch zijn de verschillende organisaties slechts globaal van elkaars aanbod op de hoogte.

Wat voorts opvalt is dat het vooral de nieuwkomers in de aanbodzijde zijn die vanuit de integratie en participatiegedachte werken en zoeken naar nieuwe wegen om daginvulling te realiseren.

De pakketmaatregel is niet los te zien van de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Wmo. Het zijn de indicatiegronden voor ondersteunende begeleiding en activerende begeleiding voor mensen met een lichte beperking en de indicatiegronden voor begeleiding bij participatieactiviteiten, die uit de AWBZ zijn geschrapt. De Wmo daarentegen kent gemeenten op deze gebieden juist een taak toe, ook om de achterliggende visie van deze maatregel op lokaal niveau vorm te geven. Het maatschappelijk doel van de Wmo is 'meedoen'. De wet moet er voor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en mee kunnen doen in de samenleving, al dan niet geholpen door mensen uit hun netwerk. En als dat niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente mogelijk. Het is echter niet zo dat de gelden die met de pakketmaatregel worden bespaard, worden overgeheveld naar de gemeente.

In de Wet maatschappelijke ondersteuning is het volgende geregeld: hulp in het dagelijkse leven, zoals hulp bij het huishouden, of hulpmiddelen, bijvoorbeeld een rolstoel of woningaanpassing; ondersteuning van mensen die zich inzetten voor hun medemens of buurt, bijvoorbeeld mantelzorgers en vrijwilligers; het stimuleren van activiteiten die de onderlinge betrokkenheid in buurten en wijken vergroten; ondersteuning om te voorkomen dat mensen later zwaardere vormen van hulp nodig hebben, bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning en activiteiten tegen eenzaamheid. Dit is ondergebracht in 9 prestatievelden.⁴

De Wmo bepaalt dat gemeenten hun beleid op deze prestatievelden moet vastleggen in een beleidsplan. Dit plan stelt de gemeente één keer in de vier jaar op. In de regel krijgt het Wmo-loket een belangrijke plek bij de invulling van de prestatievelden. In de gesprekken en uit de reacties van geïnterviewden ontstaat de indruk dat het Wmo-loket in de gemeente Venray nog geen duidelijk gezicht heeft.

6.2 Randvoorwaarden

De gemeente heeft randvoorwaarden gesteld waaraan het advies voor daginvulling voor kwetsbare mensen moet voldoen. Deze zijn:

- 1 De daginvulling moet voor de doelgroep betaalbaar zijn.
- 2 Er moet in de aanpak van daginvulling creatief omgegaan worden met de regelingen en ontschotting van middelen en de combinaties van mogelijkheden moeten bezien worden.
- 3 De spelers die in de gemeente reeds actief zijn op het gebied van daginvulling dienen in de aanpak van daginvulling voor kwetsbare groepen onderling samen te werken.
- 4 In de aanpak moeten burgers uit de wijk meer betrokken worden bij de instellingen: een omgekeerde vermaatschappelijking.

Wij menen dat voor een goede aanpak van de daginvulling voor kwetsbare mensen in de gemeente Venray een aantal zaken gerealiseerd dienen te worden. Omdat sommige veranderingen een lang termijn vragen om gerealiseerd te kunnen worden en andere veranderingen direct aangepakt kunnen worden, hebben we ons advies over de aanpak gesplitst in een korte termijn en een lange termijn advies.

6.3 Korte termijnadvies

De gemeente heeft een taak in het verstrekken van informatie, advies en cliënt-ondersteuning. Het Wmo-loket kan hierin een belangrijke taak vervullen. We merken dat dit loket nog niet de weg heeft gevonden naar de instellingen. Door de pakketmaatregel AWBZ is ook bij de organisaties de noodzaak ontstaan contact met de gemeente aan te gaan. Dit gebeurt niet vanzelf en daar kunnen cliënten de dupe van worden.

⁴ De prestatievelden zijn: 1 leefbaarheid en sociale samenhang; 2 preventieve ondersteuning jeugd; 3 informatie, advies en cliëntondersteuning; 4 mantelzorg en vrijwilligers; 5 bevorderen deelname; 6 verlenen individuele voorzieningen; 7 maatschappelijke opvang; 8 openbare geestelijke gezondheidszorg; 9 verslavingsbeleid.

Daarom stellen wij voor het Wmo-loket effectief als centraal meldingspunt in te zetten. Registreer cliëntsituaties van bijvoorbeeld cliënten die hun indicatie kwijt-raken en verwijs cliënten naar MEE die in aanmerking komen voor de taak die MEE van het ministerie van VWS heeft gekregen.

Wij adviseren een coördinator aan te stellen die het Wmo-loket daartoe uitrust en de functie advies en informatie daadwerkelijk vorm geeft.

Belangrijke taken voor een coördinator zijn:

- Situaties waarin ondersteunende begeleiding, in welke vorm dan ook, wegvalt registreren en oplossing volgen (hier ligt relatie met MEE).
- Vaststellen wanneer indicatie hiervoor uit de Wmo mogelijk is.
- Bespreken van situaties in zorgoverleg om voor brede oplossing aandacht te krijgen.
- Het Wmo-loket vorm geven wat betreft de taak informatie en advies verstrekken aan burgers.
- Het Wmo-loket vorm geven wat betreft de taak cliëntondersteuning in samenwerking met MEE en organisaties.
- Het Wmo-loket met zijn functie en mogelijkheden onder aandacht van burgers brengen.
- De invulling van het Wmo-loket verbinden met andere prestatievelden van de gemeente, zoals ondersteuning mantelzorg en vrijwilligers.

Hiermee geeft de gemeente ook invulling aan haar regierol. De gemeente kan voorts het voortouw nemen om partijen bij elkaar te brengen om veranderingen in het aanbod van de daginvulling te initiëren. Nodig is te bezien welke overlegvormen met welk doel nodig zijn en wie de deelnemende organisaties zijn. Het bijeenbrengen van partijen kan tot het takenpakket van de coördinator horen. Ook kan de coördinator een belangrijke rol vervullen bij het vormgeven van het lange termijnadvies.

Kort samengevat luidt het korte termijnadvies:

- 1 Geef invulling aan regierol gemeente.
- 2 Bouw het Wmo-loket in relatie tot daginvulling uit.
- 3 Profileer het loket.
- 4 Bouw het loket in relatie tot de Wmo prestatievelden uit.
- 5 Stel hiertoe een coördinator aan.

Doe dit zo spoedig mogelijk, want in 2010 zal voor kwetsbare burgers de pakketmaatregel geëffectueerd zijn, waardoor een grote groep van hen tussen de wal en het schip valt.

6.4 Lange termijnadvies

De veranderingen in het zorgstelsel zijn onder andere voortgekomen uit het feit dat het oude zorgstelsel niet langer meer te bekostigen is. Met het nieuwe stelsel wil de overheid bewerkstelligen dat mensen hun eigen verantwoordelijkheid nemen, meedoen aan de samenleving en dat de onderlinge solidariteit, het (niet-betaald) zorgen voor elkaar, weer onderdeel wordt van de samenleving.

Wat kun je als gemeente doen om de voorspelde gevolgen van de pakketmaatregel, zoals vereenzaming, verwaarlozing, en zinloos voelen, op te vangen of te voorkomen? En hoe kan gemeente Venray werken aan een meer duurzame oplossing waarbij de verwachting is dat steeds meer kwetsbare burgers in de wijk zullen (blijven) wonen?

Om dit helder te krijgen schetsen we vier scenario's. Dit hebben we gedaan door de bovengenoemde trends, de overheid heeft veel geld versus de overheid heeft weinig geld, en eigen verantwoordelijkheid van de burger versus solidariteit van burgers, tegen elkaar af te zetten. Per scenario geven we ook de voor- en nadelen aan.

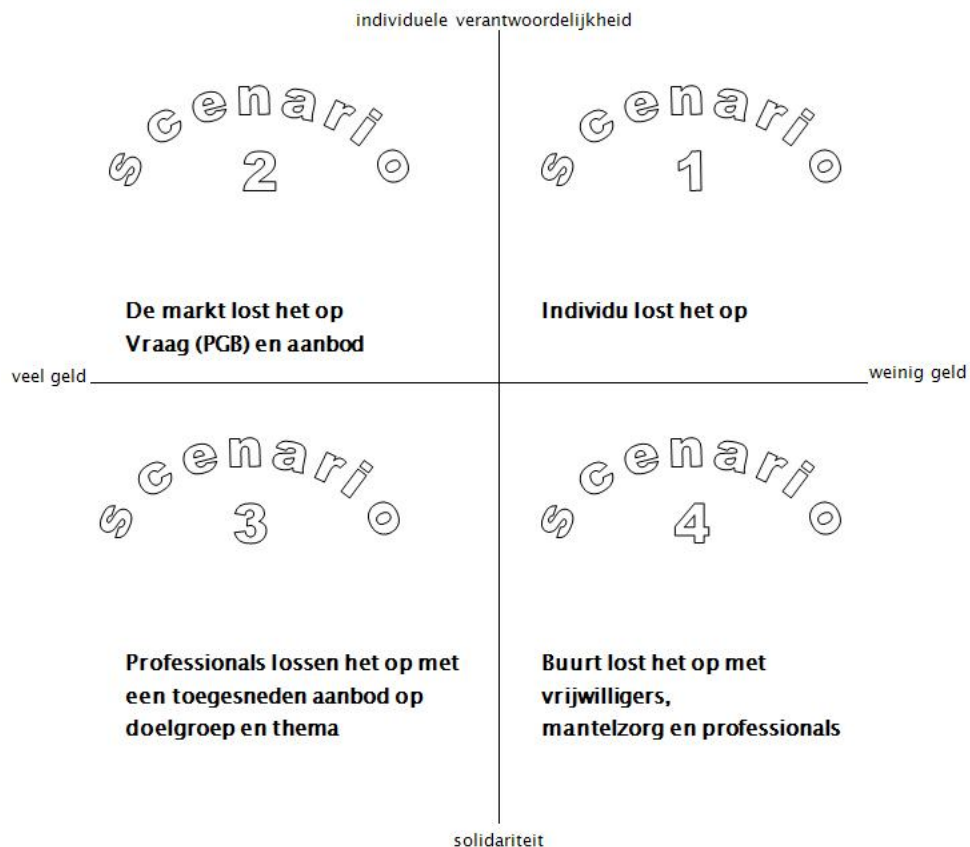
Scenario 1 schetst de situatie waarin de overheid weinig geld voor de zorg heeft en de burger zijn zorgvraag zelf dient op te lossen. Te benoemen als: het individu lost het op.

In scenario 2 is daarentegen sprake van veel overheidsgeld, maar ook hier dient de burger, gesteund met dit geld, zijn zorgvraag zelf op te lossen. Te benoemen als: de markt lost het op.

In scenario 3 is sprake van veel overheidsgeld, maar speelt de solidariteit, gesteund door overheidsgeld, een rol bij de oplossing van de zorgvraag. De professionals lossen het op met een toegesneden aanbod op doelgroep en thema.

In scenario 4 is sprake van weinig overheidsgeld en ook hier speelt de solidariteit een belangrijke rol bij de oplossing van de zorgvraag. De buurt lost het op met professionals, vrijwilligers en mantelzorg.

In onderstaand schema zijn de vier scenario's weergegeven.

Elk scenario heeft zijn voor- en nadelen. We hebben ervoor gekozen deze in een tabel te zetten om ze hiermee overzichtelijk weer te geven.

Scenario	Voordelen	Nadelen
<p>1</p> <p>weinig overheidsgeld en individuele verantwoordelijkheid</p> <p><i>Individu lost het zelf op</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kost gemeente niets - Stimuleert onafhankelijkheid en zelfredzaamheid individu 	<ul style="list-style-type: none"> - Niet iedereen is in staat om het zelf op te lossen - Sociale cohesie wordt niet opgebouwd/versterkt en verdwijnt - Gemeente mist verbinding met burgers - Gemeente mist signalen, waardoor reactief beleid, rekening voor gemeente
<p>2</p> <p>veel overheidsgeld en individuele verantwoordelijkheid</p> <p><i>De markt lost het op</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kost gemeente weinig geld - Mensen kunnen eigen zorg inkopen - Stimuleert zelfstandigheid en mondigheid burgers - Aanbod zet zich wellicht duidelijker weg in de markt 	<ul style="list-style-type: none"> - Niet iedereen is in staat om zelf in te kopen - Vereenzaming van mensen die het niet kunnen/afname kwaliteit van leven - Gemeente mist verbinding met burgers - Gemeente mist signalen, waardoor reactief beleid, rekening voor gemeente
<p>3</p> <p>veel overheidsgeld en solidariteit van burgers</p> <p><i>Professionals lossen het op met een toegesneden aanbod</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente koopt in en probleem lijkt opgelost - Huidige situatie blijft gehandhaafd - Iedereen krijgt wat hij vraagt 	<ul style="list-style-type: none"> - Te duur - Mensen worden passief - Geen appèl op eigen vermogens en op netwerk - Creëert passieve en afhankelijke houding - Vermaatschappelijking wordt niet gerealiseerd, mensen voelen zich niet aangesproken of verantwoordelijk
<p>4</p> <p>weinig overheidsgeld en solidariteit van burgers</p> <p><i>Buurt lost het op met vrijwilligers, mantelzorg en professionals</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Regelt oplossingen in de buurt van de vrager, bijvoorbeeld oplossing vervoersprobleem - Activeert mensen: je krijgt actieve burgers - Spreekt mensen aan op hun verantwoordelijkheid; zowel voor eigen situatie als leefomgeving - Betere benutting van voorzieningen in de wijk/buurt - Bevordert sociale cohesie in buurten - Bevordert leefbaarheid - Activeert relatie tussen gemeente en burgers - Sluit aan bij prestatievelden Wmo - Witte vlekken beter op te lossen dwars door doelgroepen heen 	<ul style="list-style-type: none"> - Vergt sterke coördinatie en actieve rol van gemeente - Gemeente krijgt alle signalen binnen - Vergt afstemming gemeentelijke afdelingen - Vergt een cultuur en organisatorische omslag bij gemeente - Vergt omslag bij buurt/wijk - Vergt een cultuur en organisatorische omslag in werkwijze instellingen

In het licht van de huidige situatie, de gestelde randvoorwaarden van de gemeente en de verwachte ontwikkelingen in de toekomst, zoals minder financiën, vergrijzing en ontgroening, zien wij scenario vier, de buurt lost het op met vrijwilligers, mantelzorg en professionals, als de meest optimale oplossing om zorg te blijven dragen voor kwetsbare burgers.

Ons advies is dan ook: zet in op wijkgericht werken en start hiermee in één of twee wijken in de vorm van een pilot.

Onder wijkgericht werken verstaan we dat alle organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg, op wijkniveau met elkaar zorg dragen voor kwetsbare burgers, ook voor kwetsbare burgers die geen zorg ontvangen. Dit is toe te spitsen op het zorg dragen voor een zinvolle daginvulling van kwetsbare burgers in de wijk, waarbij ook het potentieel, de talenten en mogelijkheden van deze burgers aangeboord en benut worden. De organisaties werken hierin samen met burgerinitiatieven, vrijwilligers en mantelzorg.

Hoe ons advies, het wijkgericht werken, verder vorm te geven?

In de werkconferentie van 10 december worden de onderzoeksbevindingen gepresenteerd. Het lange termijnadvies wordt uitvoerig met diverse partners uit de gemeente Venray, zoals zorg- en welzijnsinstellingen, zorgboeren, woningcorporatie, steunpunt vrijwilligerswerk, ouderenbonden, dorps- en wijkraden, cliëntenorganisaties, besproken.

Dit gebeurt onder andere door het wijkgericht werken concreet te maken aan de hand van de ervaringen van de projectleider van het project *Samen meer in Boxmeer*, een wijkgerichte aanpak in de gemeente Boxmeer. Vervolgens bespreken de deelnemers in samengestelde werkgroepen het wijkgericht werken. Vragen die hen voorgelegd worden zijn: vanuit welke visie wijkgericht werken; de voorwaarden om wijkgericht te werken; veranderingen voor de organisatie om wijkgericht te werken; met welke wijken men zou starten; wie men de regie hiervoor zou willen geven. Van alle werkgroepbijeenkomsten wordt een verslag gemaakt. Na de conferentie zal het draagvlak voor wijkgericht werken onder de diverse partners uit de gemeente duidelijk zijn. Ook zal duidelijk worden op welke manier de verschillende organisaties denken dit vorm te geven.

De verslagen van de werkgroepbijeenkomsten worden gebundeld en zullen tezamen met deze nota de basis vormen voor een voorstel aan de gemeenteraad om de daginvulling voor kwetsbare burgers in de gemeente Venray vorm te geven. Indien voor dit voorstel politiek draagvlak is verkregen, kan er een plan van aanpak gemaakt worden voor het korte en lange termijnadvies, waarna men aan de slag kan.

Kort samengevat zijn de stappen voor de uitvoering van het lange termijnadvies:

- 1 Draagvlak voor wijkgericht werken peilen en versterken op de werkconferentie van 10 december 2009.
- 2 Uitkomsten van de werkgroepen van de conferentie bundelen.
- 3 Op basis van de nota en werkgroepverslagen een ambtelijk voorstel voor de gemeenteraad schrijven over hoe daginvulling voor kwetsbare burgers in de gemeente Venray vorm te geven.
- 4 Hiervoor politiek draagvlak verkrijgen.
- 5 Maak plan van aanpak voor het korte termijn en het lange termijnadvies.
- 6 Aan de slag met het plan van aanpak.

6.5 Raadpleging

Ons korte termijn en ons lange termijnadvies zijn besproken in de Wmo-klankbordgroep van 29 oktober 2009 en in het Intensief Zorgvragersoverleg van 10 november 2009.

De leden van de klankbordgroep staan positief tegenover het voorgestelde scenario wijkgericht werken. Ook in het korte termijnadvies kunnen zij zich vinden.

De deelnemers van het Intensief Zorgvragersoverleg onderschrijven het korte en lange termijnadvies aan de gemeente. Zij staan positief tegenover het wijkgericht werken. Hoe dit vorm te geven, is voor hen nog de vraag.

De werkconferentie van 10 december 2009 *Daginvulling kwetsbare groepen: naar een wijkgerichte aanpak*, moet hiertoe de eerste aanzetten geven. Een aantal leden van het Intensief Zorgvragersoverleg gaf uitdrukkelijk te kennen dat ze hoopten dat deze conferentie tot daadwerkelijke stappen zou leiden.

Bijlage 1: Uitvoering opdracht

Benadering instellingen

De organisaties die in Venray op het gebied van daginvulling voor kwetsbare mensen een aanbod hebben, zijn door ons telefonisch benaderd. We hebben in eerste instantie telefonisch een gesprek gevoerd. De namen van de instellingen en de contactpersonen hebben wij verkregen van de gemeente.

Na het telefoongesprek is een verslag van het gesprek gemaakt en dit verslag heeft de persoon met wie we spraken gekregen om te voorzien van aanvullingen en/of correcties.

Sommige personen wilden liever de vragen gemaïld krijgen. Enkele mensen hebben de vragenlijst aan medewerkers van wie zij dachten dat zij meer informatie konden verstrekken, doorgespeeld.

Bij zeven organisaties hebben we naast een telefonisch gesprek nog met een, twee of meerdere medewerkers een face-to-face gesprek gevoerd. Dit gesprek vond, op één uitzondering na, plaats in de organisatie waar zij werkten.

Terugkoppeling bevindingen

Na de inventarisatie zijn onze bevindingen en ons advies doorgesproken met afgevaardigden van het bestuur en het beleidsveld van de gemeente. Vervolgens zijn onze bevindingen en advies voorgelegd aan de Klankbordgroep Wmo (29 oktober 2009) en het gemeentelijk Intensieve Zorgvragersoverleg (10 november 2009).

Op 10 december wordt ons advies in een werkconferentie gepresenteerd aan alle belanghebbenden en belangstellenden. De werkconferentie is georganiseerd door de gemeente Venray en inhoudelijk voorbereid door het PON.

Gespreksonderwerpen

In de gesprekken zijn de volgende onderwerpen of vragen aan de orde gesteld:

- Wat biedt de organisatie aan dagbesteding, daginvulling.
- Voor wie is de daginvulling bedoeld en op welke wijze wordt het bekend gemaakt.
- Wie maken er van het aanbod gebruik en waar in de gemeente Venray wonen zij.
- Zijn er mensen die niet bereikt worden met het aanbod.
- Signaleren jullie sociaal isolement/eenzaamheid.
- Is er aandacht voor netwerk.
- Wordt er in het dagbestedingaanbod samengewerkt met andere organisaties en op welke wijze.
- Welke gevolgen heeft de versoering van de AWBZ, de pakketmaatregel, voor het aanbod van de dagbesteding en welke gevolgen heeft dit voor de doelgroep
- Welke oplossingen ziet de organisatie hiervoor.
- Zijn er regelingen die deze oplossingen belemmeren.
- Wat heb je nodig om deze oplossingen te realiseren.
- Kent men voorbeelden van mogelijke oplossingen.
- Verwachtingen van de werkconferentie.

Bijlage 2: Gesprekspartners

- Zorggroep Noord-Limburg
de heer B. v/d Meer, de heer H. Franssen, mevrouw I. Weijers en mevrouw C. Nijssen
- Dichterbij
de heer J. Gielens en mevrouw E. van Ool
- Mensana
de heer H. Hoex, de heer B. Rutten en mevrouw J. Barents
- GGZ Noord-Midden Limburg
mevrouw M. Scholten en de heer E. van Kestel
- Stichting Kunstwerkplaats Venray
de heer H. Cunnen
- MEE
mevrouw A. Venner
- Vrijtijdsmaakelaar
mevrouw I. Sigtenhorst
- Iedereen kan sporten (Samenwerkingsverband aangepast sporten)
de heer E. Noordhuis
- Wauw speciaal voor jou
mevrouw A. Barents
- Zorgboeren
de heer H. Vollenberg
- Proteion Thuiszorg Noord-Limburg
mevrouw A. Jeuken
- Synthese Onderneming voor Zorg en Welzijn
mevrouw A. Bongers, de heer L. van Dijck en de heer M. Smits
- CIZ
mevrouw E. Cromheecke